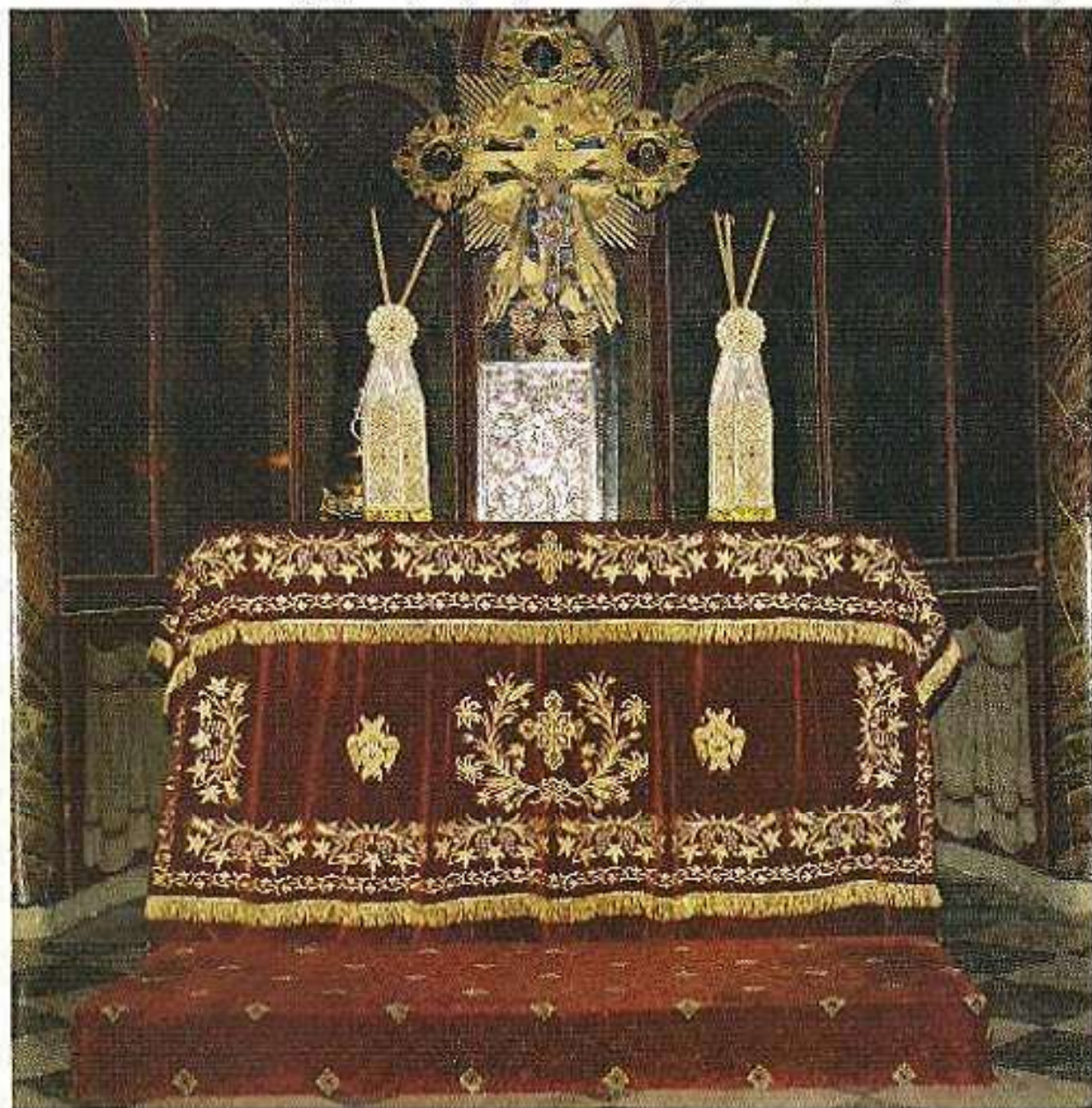

ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ

«Τοῦτο δὲ καὶ εὐχόμεθα, τὴν ὑμῶν καταρτίσιν» (Β' Κορινθ. ιγ', 9)

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Ἐργὸν Βήμα Τ.Ν. Ἀγ. Μάρκου Βρονιάδου.

Τεύχος 33ον ΜΑΡΤΙΟΣ - ΑΠΡΙΛΙΟΣ 2017

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΦΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΔΕΛΤΙΟ
ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΗΣ ΚΑΤΑΡΤΙΣΕΩΣ

ΧΙΟΣ

"Ἰδοὺ ὁ Νυμφίος ἔρχεται..."

Ἰ. Εἰζὼν τοῦ Νυμφίου

Ἰ. Ναοῦ Ταξιαρχῶν Παγίδος

"καὶ ὡς γῆ αὐξοῦσα τὸ ἄνθος αὐτῆς καὶ ὡς κήπος τὰ σπέρματα αὐτοῦ, οὕτως ἀνατελεῖ
Κύριος δικαιοσύνην καὶ ἀγαλλίαμα ἐναντίον πάντων τῶν Ἑθνῶν (Ἠσ. 61,11)."
(Νῆσος Παναγιᾶ Οἰνουσοῶν)

† Β Α Ρ Θ Ο Λ Ο Μ Α Ι Ο Σ
ΕΛΕΩ₁ ΘΕΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΣ
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ - ΝΕΑΣ ΡΩΜΗΣ
ΚΑΙ ΟΙΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΗΣ
ΠΑΝΤΙ ΤΩ₁ ΠΛΗΡΩΜΑΤΙ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΧΑΡΙΝ,
ΕΙΡΗΝΗΝ ΚΑΙ ΕΛΕΟΣ
ΠΑΡΑ ΤΟΥ ΕΝΔΟΣΩΣ ΑΝΑΣΤΑΝΤΟΣ ΧΡΙΣΤΟΥ

***

Αδελφοί ἠγαπημένοι καὶ τέκνα Θεοφιλῆ ἐν τῷ Ἀναστάντι Κυρίῳ,

"Ἐν τῷ κόσμῳ θλίψιν ἔχετε· ἀλλὰ θαρσεῖτε, ἐγὼ νενίκηκα τὸν κόσμον" (Ἰωάν. ις', 33), διαβεβαιώνει ὁ θάνατῳ τὸν θάνατον μόνος πατήσας Κύριος τὰς γενεὰς τῶν ἀνθρώπων. Χριστὸς Ἀνέστη! ἀναφωνοῦμεν καὶ ἡμεῖς πρὸς πάντας τοὺς ἐγγύς καὶ τοὺς μακρὰν ἀπὸ τῆς Ἱερᾶς ταύτης Αὐλῆς τοῦ βιωματικοῦ ἐν τῷ κόσμῳ σταυροῦ καὶ τῆς θλίψεως· ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῆς Αὐλῆς τῆς Ἀναστάσεως· ἀπὸ τῆς κόγχης ταύτης τῆς γῆς, τῆς Κωνσταντίνου Πόλεως, ἀπὸ ὅπου διακηρύττεται ὅτι "ζωὴ πολιτεύεται", διαλυομένης τῆς κάθε εἶδους φθορᾶς καὶ αὐτοῦ τοῦ θανάτου.

Ὁ Κύριος πολλάκις προειδοποίησε, κατὰ τὴν ἐπὶ γῆς ἐνσαρκον παρουσίαν Του, τοὺς Μαθητὰς Του περὶ τῆς θλίψεως τῶν ἐξ αἰτίας τῆς σταυρικῆς Του θυσίας ἐπὶ τοῦ Φρικτοῦ Γολγοθᾶ, ὡς καὶ ἔνεκα τῆς δραστηριότητος καὶ τῆς πορείας τῶν ἐντὸς τοῦ κόσμου τούτου – αὐτῶν τῶν ἰδίων ἀλλὰ καὶ πάντων ὅσων θὰ ἐπίστευον εἰς τὸν Χριστόν-. Μὲ μίαν χαρακτηριστικὴν ὁμως λεπτομέρειαν: "ὅτι κλαύσετε καὶ θρηνήσετε ὑμεῖς, ὁ δὲ κόσμος χαρήσεται ὑμεῖς δὲ λυπηθήσεσθε, ἀλλ' ἡ λύπη ὑμῶν εἰς χαρὰν γενήσεται... καὶ ὑμεῖς οὖν λύπην μὲν νῦν ἔχετε· πάλιν δὲ ὀψομαι ὑμᾶς, καὶ χαρήσεται ὑμῶν ἡ καρδία" (Ἰωάν ις', 20-22).

Τὴν ἀναστάσιμον ταύτην καὶ ὑπερκόσμιον χαρὰν πρῶται ἐβίωσαν αἱ λίαν πρῶϊ ἐλθοῦσαι ἐπὶ τὸ μνήμα τοῦ Ζωοδότου Μυροφόροι Γυναῖκες διὰ τοῦ μονολεκτικοῦ Κυριακοῦ λόγου "Χαίρετε" (Ματθ. κη', 9). Τὴν ἰδίαν ἀναστάσιμον χαρὰν βιοῦσα ἡ Μήτηρ Ἐκκλησία τῆς Κωνσταντινουπόλεως διακηρύττει σήμερον στεντορία τῆ φωνῆ: "Αὕτη ἡ ἡμέρα Κυρίου, ἀγαλλιασώμεθα καὶ εὐφρανθῶμεν ἐν αὐτῇ" (πρβλ. Ψαλμ. 117, 24). Ὁ ἐσχάτος ἐχθρός, ὁ Θάνατος, ἡ λύπη, τὰ προβλήματα, ἡ φθορά, ἡ θλίψις, ἡ δοκιμασία, σκυλεύονται καὶ καταργοῦνται ὑπὸ τοῦ Νικητοῦ Θεανθρώπου Κυρίου.

Ζῶμεν, ὁμῶς, ἐντὸς ἐνὸς κόσμου εἰς τὸν ὅποιον τὰ μέσα γενικῆς ἐπικοινωνίας μεταδίδουν συνεχῶς δυσαρέστους πληροφορίας περὶ τρομοκρατικῶν ἐνεργειῶν, περὶ πολέμων κατὰ τόπους, περὶ καταστροφικῶν φυσικῶν φαινομένων, προβλημάτων λόγῳ θρησκευτικοῦ φανατισμοῦ, πείνης, προσφυγικοῦ προβλήματος, ἀνιάτων ἀσθενειῶν, πτωχείας, ψυχολογικῶν καταπιέσεων, αἰσθήματος ἀνασφαλείας καὶ λοιπῶν συμπαρομαρτουσῶν ἀνεπιθυμητῶν καταστάσεων.

Ἐναντι τῶν καθημερινῶν τούτων "σταυρῶν", τοὺς ὁποίους οἱ ἄνθρωποι αἰρομεν μὲ "γογγυσμούς", ἔρχεται ἡ Μήτηρ μας Ἁγία Ὁρθόδοξος Ἐκκλησία νὰ μᾶς ὑπενθυμίση ὅτι ἡμποροῦμεν νὰ εἴμεθα χαρούμενοι, διότι ὁ ἀρχηγός μας Χριστὸς εἶναι ὁ νικητὴς αὐτῶν, εἶναι ὁ φορεὺς τῆς χαρᾶς, ὁ φαιδρύνας τὰ σύμπαντα.

Ἡ χαρὰ μας στηρίζεται εἰς τὴν βεβαιότητα τῆς νίκης τοῦ Χριστοῦ. Ἐχομεν τὴν ἀπόλυτον βεβαιότητα, ὅτι τὸ ἀγαθὸν εἶναι ὁ νικητὴς, διότι ὁ Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον "καὶ ἐξῆλθεν ἵνα νικήσῃ" (πρβλ. Ἀποκ. ς', 2). Ὁ κόσμος εἰς τὸν ὅποιον θὰ ζήσωμεν αἰωνίως εἶναι ὁ Χριστός: τὸ φῶς, ἡ ἀλήθεια, ἡ ζωὴ, ἡ χαρὰ, ἡ εἰρήνη.

Ἡ Μήτηρ Ἁγία τοῦ Χριστοῦ Μεγάλῃ Ἐκκλησίᾳ, παρὰ τοὺς καθημερινοὺς σταυροὺς καὶ τὰς θλίψεις, ζῆ ἀποκλειστικῶς καὶ

μόνον τὸ γεγονός τῆς χαρᾶς. Βιώνει έντεϋθεν, έν τῇ παρούσῃ καί ἀπὸ τῆς παρούσης ζωῆς, τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ. Λιὸ τοῦ Ἱεροῦ τούτου Κέντρου τῆς Ὁρθοδοξίας, ἀπὸ τῶν σπλάγχνων τοῦ μαρτυρικοῦ Φαναρίου, διακηρύττομεν "κατὰ τὴν φωταυγὴ ταύτην νύκτα", ὅτι προέκτασις καὶ τέλος τοῦ σταυροῦ καὶ τῆς θλίψεως καὶ διασκέδασις τοῦ κάθε ἀνθρωπίνου πόνου καὶ τῆς κάθε δοκιμασίας, εἶναι ἡ Κυριακὴ διαβεβαίωσις: "Οὐκ ἀφήσω ὑμᾶς ὀρφανούς" (Ἰωάν. ιδ', 18-19). "Ἴδου ἐγὼ μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας, ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος" (Ματθ. κη', 20). Αὐτὸ τὸ μήνυμα πρέπει νὰ ἀκούσωμεν ὅλοι, νὰ ἀκούσῃ ὁ σύγχρονος ἀνθρώπος καὶ νὰ ἀφήσῃ τὸν ἑαυτὸν του νὰ ἴδῃ τὸν Χριστὸν συμπορευόμενον μαζί του. Ναί, νὰ Τὸν ἴδῃ δίπλα του. Καὶ θὰ Τὸν ἴδῃ, μόνον ἐὰν ἀκούῃ καὶ βιώνη τὸν λόγον Του εἰς τὴν ζωὴν του.

Τὸ μήνυμα τοῦτο τῆς κατισχύσεως τῆς ζωῆς ἐπὶ τοῦ θανάτου, τῆς νίκης τοῦ ἰλαροῦ φωτός τῆς πασχαλίου λαμπάδος ἐπὶ τοῦ σκοτός τῆς ἀκαταστασίας, καὶ τῆς διαλύσεως, διὰ τοῦ ἀνεσπέρου Φωτός τῆς Ἀναστάσεως, τῶν θλίψεων καὶ τῶν προβλημάτων εὐαγγελίζεται τὸ Οἰκουμενικὸν Πατριαρχεῖον εἰς ὅλοκληρον τὸν κόσμον καὶ καλεῖ ὅλους τοὺς ἀνθρώπους νὰ τὸ βιώσουν. Τοὺς καλεῖ νὰ σταθοῦν με πίστιν καὶ ἐλπίδα ἐνώπιον τοῦ Ἀναστάντος Χριστοῦ, ἐνώπιον τοῦ μυστηρίου τῆς ζωῆς· τοὺς καλεῖ νὰ ἐμπιστευθοῦν τὸν κρατοῦντα τὰ ἡνία πάσης κτίσεως Ἀναστάντα Κύριον, τὸν Κύριον τῆς χαρᾶς καὶ τῆς εὐφροσύνης.

Χριστὸς Ἀνέστη, λοιπόν, ἀδελφοί καὶ τέκνα! Αὐτοῦ τοῦ δεσπόζοντος τῆς ζωῆς καὶ κυριεύοντος τοῦ θανάτου Κυρίου ἡμῶν ἡ Χάρις καὶ τὸ ἀπειρον Ἐλεος εἶησαν μετὰ πάντων.

Φανάριον, Ἅγιον Πάσχα ,βιζ'

† Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαῖος
διάπυρος πρὸς Χριστὸν Ἀναστάντα
εὐχέτης πάντων ὑμῶν.

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

Αρ. Εγκυκλίου: 30

Αρ. Πρωτ.: 1023

Αρ. Διεκπ.: 590

ΠΑΣΧΑΛΙΟΣ ΠΟΙΜΑΝΤΟΡΙΚΗ ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ

Πρός
Τόν Ἱερόν Κλήρον
καί τόν εὐσεβῆ λαόν
τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως.

Θέμα: «Πασχάλιος Ποιμαντορική Εγκύκλιος».

«Καί ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατά τὰς Γραφάς»

Χριστιανοί μου

ΧΡΙΣΤΟΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Σύμφωνα μέ τή μαρτυρία τῶν Γραφῶν τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ μας ἀναστήθηκε τήν τρίτη ἡμέρα ἐκ τῶν νεκρῶν. Τό ἱερό Σύμβολο τῆς Πίστεως στηρίζει τήν θεία ἀλήθεια στή μαρτυρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἡ ὁποία γιά τήν Ὁρθόδοξη Καθολική Ἐκκλησία, μαζί μέ τήν Ἱερά Παράδοση, ἀποτελεῖ τήν αὐθεντικῆ πηγῆ τῆς πίστεώς μας. Εἶναι ὁ γραπτός Λόγος τοῦ Θεοῦ, στόν ὁποῖο τό Ἅγιον Πνεῦμα κατέγραψε τό περιεχόμενο τῆς λυτρωτικῆς θείας ἀλήθειας, πού ἀπεκάλυψε στόν κόσμο ὁ ἔνσαρκος Λόγος τοῦ Θεοῦ. Ἡ Ἁγία Γραφή εἶναι βιβλίο

Θεόπνευστο, ἀπαλλαγμένο ἀπό τή σχετικότητα καί τό ἐπισηφάλες τῆς ἀνθρώπινης διάνοιας.

Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Σώματος τοῦ Χριστοῦ ἀποτελεῖ τήν ἔμπρακτη πιστοποίηση καί τό ἐπιστέγασμα τοῦ λυτρωτικοῦ ἔργου τοῦ Σωτήρος. Ἄν στό Σταυρό νικήθηκε ὁ θάνατος καί στόν Ἄδη καταλύθηκε τό κράτος τῆς φθορᾶς, στήν Ἀνάσταση τό ἔργο αὐτό πιστοποιεῖται ἔμπρακτα, φαίνεται οἷς φωτεινές καί ὀλοκάθαρες διαστάσεις του. Ἡ ἀποτίναξη τῆς φθορᾶς καί ἡ κατάποση τοῦ θανάτου ἀποτυπώνονται στό ἀφθαρτοποιημένο Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, πού ἀστράφτει ἀπό λαμπρότητα καί ἀφθαρτη φωταύγεια.

Ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου εἶναι ἡ πανηγυρική πιστοποίηση τῆς θεότητος καί τῆς θείας παντοδυναμίας του. Ὁ Χριστός ὡς Θεός ἀνέστησεν ἑαυτόν, ἐγείρας ἐκ τοῦ τάφου τό πρόσλημα. Τό δόγμα τῆς Ἀναστάσεως εἶναι σκληρή ἀλήθεια γιά τήν φυσική διάνοια τοῦ ἀνθρώπου. Γίνεται ἀποδεκτό ἀπό τήν φλογισμένη πίστη πού βλέπει τά πάντα δυνατά στήν παντοδύναμη Θεία ἐνέργεια, στήν παντοκρατορική βουλή τοῦ Ὑψίστου. «Ὅπου γάρ βούλεται Θεός νικάται φύσεως τάξις». Καί ἄν αὐτό ἔχει καθολική ἰσχὺ στή φυσική τάξη τῶν πραγμάτων, στήν ἀνθρώπινη φύση τοῦ Χριστοῦ, στήν ὁποία κατοκοῦσε τό πλήρωμα τῆς θεότητος σωματικῶς, στή φύση τήν θεοποιημένη καί θεοῦπόστατη, ἡ θεία παντοδυναμία ἦταν κάτι πού ἀνέβλυζεν οἰκοθεν στό θεανθρώπινο θαῦμα, ὥστε ἡ Ἀνάσταση τοῦ Κυρίου, τό μέγιστο θαῦμα νά εἶναι μία φυσιολογική συνέπεια τοῦ χριστολογικοῦ μυστηρίου, τῆς ὑποστατικῆς ἐνώσεως τῶν φύσεων.

Στήν Ἀνάσταση τοῦ Χριστοῦ ἡ φύση τοῦ ἀνθρώπου θάλλει στήν ἀρχέγονή της ὁμορφιά καί εὐγένεια. Ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ, πού ὑπέστη τόση φθορά στή σήψη τῆς ἀποστασίας, ἀπετίναξε τή μελάνωση τῆς φθορᾶς καί ἀνέλαβε πάλι καθαρούς καί ἐράσμιους τοὺς φωτοειδεῖς χαρακτηῖρες της. Ἡ

θέωση στην άφθαρτοποιημένη σάρκα του Κυρίου, καθοράται στις πλήρεις και τέλειες διαστάσεις της. Το πλάσμα ἐγκαθίσταται ἀμετακίνητα πλέον στὸν Θεό, φωσφορίζον στὴ δόξα τῆς Τριάδος, ὁμόθρονο μὲ τὴν Θεότητα, ἀπὸ τὴν ὁποία διαπεράται καὶ φλογίζεται. Ἡ Ανάσταση εἶναι ἡ θεοποίηση τοῦ καθαρμένου ὄντος!

Στὴν Ὁρθοδοξία ἡ Ανάσταση τοῦ Κυρίου κατέχει τὸ κέντρο τοῦ εορτολογικοῦ κύκλου της. Εἶναι ἡ μεγαλύτερη εορτὴ καὶ πανήγυρη. Σ' αὐτὴν καθρεφτίζεται ἡ ὅλη πνευματικὴ φυσιογνωμία της. Τὴ λαμπρότητα τῆς Αναστάσεως τὴ βλέπει ἀνακλωμένη στὴ χριστοειδῆ σάρκα της. Τὸ φῶς τῆς Αναστάσεως εἶναι καὶ δικό της φῶς. Ἡ Λαμπρὴ ὑφαίνει καὶ τὴ δική της λαμπρότητα. Ζεῖ τὴν Ανάσταση σέ ὅλα τὰ μέρη τῆς θεοποιημένης οὐσίας της. Ἡ καρδιά της κτυπᾷ σὸ ρυθμὸ τῆς ἀναγεννήσεως καὶ ἀναπλάσεως τοῦ σύμπαντος. Ἡ θέωση εἶναι τὸ ἀφθαρτὸ ἔνδυμά της, ὁ ἄρτος καὶ ὁ οἶνος τῆς ὑπάρξεώς της. Ἡ Ὁρθοδοξία πορεύεται στὴν Ανάσταση, γιατί ἡ Ανάσταση ἐξαντλεῖ τὴ θεοδυναμία καὶ τὴ χριστοειδῆ θεομορφία της! Ἡ Ανάσταση εἶναι ἡ γιορτὴ τῆς Ὁρθοδοξίας πού ἐκφράζει τὴν χριστόμορφη οὐσία της.

Χριστιανοί μου!

Καθαρθῶμεν, λοιπόν, τὰς αἰσθήσεις καὶ ὀψόμεθα τῷ ἀπροσίτῳ φωτὶ τῆς Αναστάσεως.

ΑΓΙΟΝ ΠΑΣΧΑ 2017

Μὲ πατρικὲς εὐχὲς
Ὁ Μητροπολίτης

+ Ὁ Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν Μάρκος

ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ
ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ

Πρωτ. 627

Αριθμ.

ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΗΣ ΟΡΘΟΔΟΞΙΑΣ 2017

Λιεκτ. 285

ΕΓΚΥΚΛΙΟΣ 28

Πρός
τόν Ἱερόν Κλήρον
καί τόν εὐσεβή λαόν
ἡς καθ' ἡμᾶς Ἱεράς Μητροπόλεως

Χριστιανοί μοι!

Εἴμεθα Ὀρθόδοξοι, γατί βαπτισθήκαμε καί ἀνατραφήκαμε πνευματικά στούς κόλπους τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Μεσά σ' αὐτήν γνωρίσαμε γιά πρώτη φορά τόν Ἕνα στήν οὐσία καί Τριαδικό στίς ὑποστάσεις Θεόν, ὅπως τόν ἀποκάλυψε στούς ἀνθρώπους ὁ σαρκωμένος Υἱός καί Λόγος τοῦ Θεοῦ.

Μέσα σ' αὐτήν λατρεύουμε τόν Θεό, ὅπως πρέπει. Μέσα στήν λατρεία τῆς Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας αισθανόμεθα τόν Θεό νά κατεβαίνει μέχρι ἐμάς καί τόν ἑαυτό μας νά ὑψώνεται μέχρι τό Φῶς τοῦ Θεοῦ. Σ' αὐτό συντελοῦν ὅλα, μεταξύ τῶν ὁποίων καί ἡ τέχνη, ἰδίως ἡ ὀρθόδοξη βυζαντινῆ ἀγιογραφία. Αὐτή εἶναι ἡ τέχνη τοῦ ὑψηλοῦ πνευματικοῦ περιεχομένου. Τό περιεχόμενο αὐτό εἶναι σύμφωνο πρός τό γενικώτερο πνεῦμα τῆς Ὀρθόδοξης Ἀνατολῆς.

Ἡ ἀγιογραφία τῶν ἱερῶν εἰκόνων δέν εἶναι ἀτομική καί ὑποκειμενική τέχνη, εἶναι τέχνη αὐσιγή ἐκκλησιαστική καί παραδοσιακή.

Ἐμπνέεται κατὰ κανόνα ἀπ'τά ὑψηλά πνευματικά ἰδεώδη τῆς Ὀρθοδοξίας καί ἀποβλέπει νά ἐκφράσει τό πλούσιο βίωμά της ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι, τόν ἀόρατο καί μυστικό κόσμον τῆς χάριτος. Τό προσωπικό

ὕφος τοῦ ἀγιογράφου ἀποκτᾶ σπουδαιότητα καί ἀξία, σὸ βαθμὸ πού
μπορεῖ νά παραστήσει βαθύτερα καί πραγματικώτερα τὸ πνεῦμα, τὸ
βάθος καί τὴν οὐσία τῆς Ἐκκλησίας, καί νά ἐκφράσει πισιότερα τὸ ἐν
Ἁγίῳ Πνεύματι μυστικὸ τῆς βίωμα.

Ἡ ὀρθόδοξη βυζαντινὴ ἀγιογραφία, ἐφ' ὅσον ἀποσκοπεῖ νά κάνει
αἰσθητὸ τὸν ἀόρατο πνευματικὸ κόσμον τῆς πίστεως, φέρει ἐντονὴ
δογματικὴ θεμελίωσιν, πού προσδιορίζεται ἀμεσώτατα ἀπὸ τὶς
δογματικὲς ἀντιλήψεις τῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας. Τὸ πρόσωπον τοῦ
Κυρίου παρίσταται μὲ τέτοιον τρόπο, ὥστε νά διαφαίνεται σ' αὐτὸ ἡ
θεανθρώπινη ὑπόστασις Του. Στὸ βαθμὸ πού ὁ Κύριός μας ὑπῆρξε
πάνω στῆ γῆ μοναδικὴ καί ἐξαιρετικὴ ὑπαρξίη, ἔχοντας συνενωμένες
στὸν Ἐαυτὸ Του ὑποστατικὰ τὴν θείαν καί τὴν ἀνθρώπινον φύσιν, εἶναι
φανερὸ ὅτι γιὰ τὴν ἀπεικόνισιν τοῦ Χριστοῦ μας κανένα φυσικὸ
πρόσωπον δὲν μπορεῖ νά χρησιμεύσῃ ὡς πρότυπον. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ
ἀψηλάφητος καί ἀπερίγραπτος Θεὸς δὲν μπορεῖ νά παρασταθῇ
αἰσθητὰ καί ἐξωτερικὰ. Ἐφ' ὅσον ὁμοῦ ὁ Λόγος ἐγένετο πλήρης καί
τέλειος ἄνθρωπος γιὰ τὴν δικὴν μας σωτηρίαν, ὁρατὸς γιὰ τὰ σαματικά
μας μάτια καί ψηλαφητὸς γιὰ ἀνθρώπινα χεῖρα (Α' Ἰωάνν. 1, 1-2), πήρε
σχῆμα καί «εἰσὼ ποσότητος γέγονεν» (Θεοδώρου Στουδίτου, PG, 99, 413).
Ἔτσι ἡ ὀρθόδοξη ἀγιογραφία μὲ τὴν ὑπέροχον μυστικὴν τῆς διαίσθησιν
καί τὴν δύναμιν τῆς γιὰ πνευματικὴ ἀφαίρεσιν μπορεῖ πολὺ καλά, χωρὶς
νά διασπᾷ μὲ τὴν ἐξωτερικὴν τῆς ἀπεικόνισιν τὴν ὑποστατικὴν ἔνωσιν τῶν
φύσεων, νά ἀποδώσῃ στὴν προσωπογραφίαν τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀντίδοσιν
τῶν ἰδιωμάτων τῶν φύσεων, τὸ ἀφθαρτὸ μεγαλεῖον καί τὸ ἐπιβλητικὸ
κάλλος τῆς θείας φύσεως καί τὴν ἀρρητὴν θέωσιν τῆς σαρκὸς τοῦ Κυρίου
μας.

Ἀλλὰ καί ἡ ἀπεικόνισιν τῶν ὑπολοίπων ἁγίων καί ἡρώων τῆς
πίστεως φέρει χαρακτηριστὰ ἐπίσης δογματικὰ. Ἡ ἀγιογράφις τῆς
Θεοτόκου δὲν μπορεῖ νά ἐπιτευχθῇ μὲ τὴν βοήθειαν τῆς ὁμορφίας
κάποιας γυναίκας. Ἡ ὡραιότητα τῆς Θεοτόκου εἶναι ὡραιότητα
πνευματικὴ, θεία, κάλλος ἀφθαρτὸ, ἀνάλογον μὲ τὸ μέγα μυστήριον τοῦ
τόκου Τῆς. Ἡ θεὰ τῆς εἰκόνας τῆς ἀκείρανδρης μητέρας τοῦ Θεοῦ
πρέπει νά δημιουργεῖ στὸν θεατὴν, τὴν ἴδιαν ἐκπληξιν πού αἰσθάνθηκε ὁ
εὐαγγελιζόμενος ἄγγελος λόγῳ τῆς θεᾶς τοῦ ἰδανικοῦ κάλλους, πού
προερχόταν ἀπὸ τὴν ἀγνότητα καί τὴν παρθενίαν Τῆς. Πρέπει νά ὀδηγεῖ
ἀμεσα τὸν νοῦ, σὸ μυστήριον τῆς θείας ἐνανθρωπήσεως τοῦ Λόγου. Καί

οί μορφές των αγίων της Εκκλησίας παριστάνονται στη βυζαντινή αγιογραφία με τρόπο τελείως διαφορετικό από τον τρόπο που παριστάνονται τα φυσικά πρόσωπα της επίγειας πραγματικότητας. Η παράσταση των αγίων πρέπει να κάνει αισθητή την τελείωσή τους εν Πνεύματι αγίω. Σ' αυτούς πρέπει να λάμπει ή αβθαρτη φλόγα, που τους έκανε σκευή εκλεκτά της χάριτος. Οί μορφές τους πρέπει να είναι εξαυλωμένες, τά σώματά τους σάν άσαρκα. Πρέπει να παρουσιάζονται περιβεβλημένοι με τή Θεία δόξα, να λάμπει σ' αυτούς ή αντανάκλαση της θεώσεως.

Τά πάντα στην άπεικόνιση των αγίων πρέπει να τονίζουν την νέα πνευματική δημιουργία, που συντελέσθηκε με τήν Χάρη, να τονίζουν τό βίωμα της τελειώσεως διά του αγίου Πνεύματος.

Η Ορθόδοξη αγιογραφία είναι και' έξοχήν τέχνη του βάθους. Αποσκοπεί να παραστήσει τό βάθος της πνευματικότητας της Εκκλησίας, την ουσία της υπέρχειας πνευματικής πραγματικότητας και ζωής. Δέν επιδιώκει να έντυπωσιάσει με τήν άρμονική σύνθεση των μορφών και τήν έξωτερική παράσταση του επίγειου κάλλους. Απεικονίζεται στό πνεύμα και επιδιώκει να τό αναγάγει στην έσωτερική πνευματική βίωση της πίστεως, στην βίωση των δογματικών άληθειών της θείας αποκαλύψεως. Απεικονίζοντας τον έσταυρωμένο Ιησού, δέν παρασταίνει τήν άγωνία ενός όντος που παραδίδεται στις όδύνες του θανάτου με τελείως φυσικό και ανθρώπινο τρόπο. Αντιθέτως, άπεικονίζει τό ήρεμο και βασιλικό μεγαλείο της λογικής και τετελεσμένης θυσίας του Θεανθρώπου.

Ως τέχνη του βάθους και του πνεύματος ή βυζαντινή αγιογραφία παραβαίνει, υπερβαίνει ή και παραμορφώνει πολλές φορές τά δεδομένα της φυσικής έμπειρίας για να έκφράσει τό πνευματικό της περιεχόμενο.

Με βάση αυτή τήν διδασκαλία ή Εκκλησία μας ώρισε τήν τιμητική προσκύνηση των ιερών εικόνων και έκάλεσε τήν ήμέρα αυτού του έορτασμού ως Κυριακή της Ορθοδοξίας. Στην δογματική - θεολογική αυτή θεώρηση των ιερών εικόνων αντανακλάται ή ουσία της Ορθοδόξου πίστεώς μας. Αμήν

Με πατρικές ευχές.

+Ο ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ & ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ ΜΑΡΚΟΣ

ΟΜΙΛΙΑ

ΣΕΒ. ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΙΟΥ κ. ΜΑΡΚΟΥ

ΣΤΟΝ Ι. ΝΑΟ ΑΓ. ΑΠΟΣΤΟΛΩΝ

(ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΑΝΑΡΗ)

ΤΗΝ ΚΥΡΙΑΚΗΝ 15^{ΗΝ} ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 2017

Β'

Τί ήταν άραγε όμως αυτό που έκανε τόν άνδρα τών Ψαρών νά άκούει σήμερα από κει που βρίσκεται, νά μιλούμε για 'κείνον μέ λόγους που μιά όρθολογιστική προσέγγιση ίσως θά τούς έχαρακτήριζε ύπερβολικούς; Η άπάντηση βρίσκεται στην ίδια τήν συμπεριφορά του. Ήταν ή πίστη στόν Χριστό καί ή πίστη στην πορεία του Έθνους του. Μέ τήν πίστη στόν Χριστό μάς μίλησε ό ίδιος ό Κανάρης όταν πήρε τήν παράτολμη άπόφαση νά πυρπολήσει τήν τουρκική ναυαρχίδα μέσα στό λιμάνι τής Χίου. Σάν έκδίκηση έκ του ούρανού για τήν φοβερή καί φρικώδη σφαγή τής Χίου από τούς Τούρκους τό 1822. Τά άποτυπώματα τής όποίας βρίσκονται άκόμα καί σήμερα στά δάπεδα τής Ίεράς Μονής του Αγίου Μηνᾶ. Όταν ό Κανάρης έπήρε αυτή τήν παράτολμη για τά άνθρώπινα - παράτολμη για τά άνθρώπινα αλλά ύπέρολογη καί εϋτολμη για τά πνευματικά άπόφαση, έσυρε τά βήματά του για νά πάει νά προσκυνήσει στόν Ίερό Ναό του Αγίου Νικολάου στά Ψαρά.

Θυμάμαι, θά τό θυμάται καί ό Δήμαρχος τής ήρωϊκής νήσου τών Ψαρών, όταν για πρώτη φορά ως έπίσκοπος επισκέφτηκα τό ήρωϊκό νησί. Κατεβαίνοντας από τό πλοίο ύστερα από ένα ταξίδι μέ 8 ή 9 μποφόρ, έχάθηκα από τό λιμάνι, έφυγα τρέχοντας για τόν Άγιο Νικόλα ενώ άκόμα οι επιβάτες αποβιβάζονταν. Ό

Δήμαρχος ευγενικά μου λέει: «ένα αυτοκίνητο να φέρουμε να σας ανεβάσει». Και του απήντησα, μετά την παρατήρηση πού του έκανα να μην καπνίζει, ότι όταν ο Κανάρης έτρεχε στον Άγιο Νικόλαο, δεν τον ανέβαζε αυτοκίνητο. Ο Ναός του Αγίου Νικολάου για όσους δεν γνωρίζουν βρίσκεται ακριβώς πάνω από τό σπίτι του Κανάρη. Και ο Ναός του Αγίου Νικολάου εγκαινιάστηκε την ώρα πού γεννιόταν ο Κανάρης.

Ήταν προορισμένος εκ κοιλίας της μητρός του, όπως λέει ο Εκκλησιαστικός Λόγος, ο ψαριανός πυρπολητής να συνδέσει την ζωή του με την πίστη μας και με τό Έθνος μας. Κι όταν έπροσκύνησε την εικόνα του πολιούχου των Ψαρών, ήρθε μέσα στό λιμάνι της Χίου και έπετέλεσε ένα κατόρθωμα πού θά μου επιτρέψετε να πώ ιστορικά ότι αγνοούν πολλοί ότι αυτό έκρινε την πορεία της Έλληνικής Έπαναστάσεως. Γιατί; Γιατί πυρπολώντας την τουρκική ναυαρχίδα έμπόδισε τον από θαλάσσης ανεφοδιασμό του πεζικού στρατού, του στρατού ξηράς του Δράμαλη πασά στην Πελοπόννησο, υπεχρέωσε τον Δράμαλη να υπαναχωρήσει για να βρει τά απαραίτητα εφόδια και έδωσε την ευκαιρία στον άλλο μεγάλο γίγαντα του Έθνους μας, τον θρυλικό γέρο του Μωριά, τον Θεόδωρο Κολοκοτρώνη, να τον συντρίψει στα Δερβενάκια και να αποφευχθεί ή καταστολή της Έπαναστάσεως «έν τή γενέσει της» στον Μωριά, δίνοντας την δυνατότητα στην μετέπειτα ευεργετική για τό Έθνος μας έθνικοαπελευθερωτική πορεία και εξέλιξή της.

Ο Κανάρης έβαλε τά ζύγια επάνω στην ζυγαριά με τό κατόρθωμά του για να καθορίσει την πορεία την ιστορική των πραγμάτων. Όταν τελείωσε τό κατόρθωμά του ο Κανάρης και επέστρεψε στό ήρωικό νησί πού τον περίμεναν να τον υποδεχθούν οί συμπατριώτες του στό λιμάνι, εκείνος ξυπόλητος ανέβηκε στό Ναό του Αγίου Νικολάου. Και ξαναγονάτισε μπροστά στην εικόνα του Αγίου για να εύχαριστήσει την Παναγία και τον Καπετάνιο των θαλασσινών για την βοήθειά του.

Ξέρετε, στή μυθολογία υπάρχει μιὰ ἱστορία. Εἶναι ὁ μύθος τοῦ Ἀνταίου, ἑνὸς ἥρωα πού κάθε φορά πού ἀκουμπούσε τὴν γῆ ἐπαιρνε δύναμη γιὰ νά μπορεί νά νικάει τοὺς ἐχθροὺς του. Ὅταν μιὰ μέρα τὸν πῆρε ὁ Πρακλῆς καὶ τὸν οἰκώσε ψηλά καὶ τὸν ἀπέκοψε ἀπὸ τὴν γῆ, ἐπέτυχε νά τὸν κατατροπώσει. Τό ἴδιο ἀκριβῶς συμβαίνει καὶ στό δικό μας Ἔθνος. Ὅσες φορές ἀκουμποῦμε σ' αὐτές τίς ἀξίες μας, ἐμεγαλουργήσαμε! Ὅσες φορές μᾶς πῆραν καὶ μᾶς σῆκωσαν μακριά ἀπ' αὐτές τίς παραδόσεις μας, καταστραφήκαμε.

Νά γιατί σήμερα ἴσως μαζί μέ τὴν συγκίνησή του ὁ Κανάρης, κλαίει. Γιατί διαπιστώνει γιὰ μιὰ ἀκόμα φορά ὅτι ἀνάμεσα σέ 'κείνον τὸν καθαρὸ καὶ τίμιο ἀγωνιστὴ καὶ ἥρωα καὶ σέ μᾶς στὸν κόσμον ἐξακολουθοῦν νά παρεμβάλλονται ντυμένοι σὰ πολὺχρυσά ὑπασπιστές πού ἐπιδιώκουν νά ὀδηγήσουν εἴτε σὸ ἐσωτερικὸ εἴτε σὸ ἐξωτερικὸ τὴν πατρίδα μας σὸ πνευματικὸ, τὸ ἠθικὸ, τὸ πολιτιστικὸ, τὸ οἰκονομικὸ, τὸ θρησκευτικὸ, τὸ κοινωνικὸ φτώχοκομεῖο. Καὶ μεῖς ἐμπνεόμενοι ἀπὸ τὸ παράδειγμα τοῦ Κανάρη, ὁ ὁποῖος μᾶς δίνει τὴν δυνατότητα νά μᾶς καλεῖ κοντά του γιατί εἴμαστε ὁ λαὸς του, γιατί εἴμαστε οἱ ἀπόγονοὶ του, ἡ δική μας φωνὴ κάτι γεννάει μέσα σὰ στήθη τοῦ ψαριανοῦ πυρπολητῆ καὶ μεῖς φωνάζουμε πρὸς ὄλους ἐκείνους πού προσπαθοῦν νά μᾶς ἀπορρίψουν, ὅτι ἂν ζητιάνοι σάν καὶ μᾶς, τίμησαν τὴν πατρίδα τους καὶ δέν ἔχυναν τὸ αἷμα οἱ καπετάνιοι, οἱ ἰσχυροὶ τοῦ πλανήτη τῆς γῆς δέν θά μπορούσαν νά στέκονται.

Ὁ δεύτερος παράγοντας τῆς εὐεργετικῆς καὶ ἠρωϊκῆς συμπεριφορᾶς τοῦ ψαριανοῦ πυρπολητῆ εἶναι ἡ πίστη του στὴν πορεία τοῦ ἔθνους. Γι' αὐτὴν μᾶς μιλάει καὶ πάλιν ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης. Ποιός, λέει, ἤξερε τί ἔχεις μέσα σου

*«τὴ νύχτα πού παράδερνες μ' ἓνα δαυλὶ στό χέρι,
κι ἐσπιθοβόλεις κερανοῦς κι ἐφεγγες σάν ἀστέρι,
ὅταν φτωχός, ἀγνώριστος, μικρός, χωρίς πατρίδα,
τὴ ματωμένη ἐπλεύρωνες, Κανάρη, ναυαρχίδα.
Ἄν ὅταν ἀναπήδησες μέ τὴν ὄρμη τοῦ στύλου,*

μέσα στη μαύρη τή σπηλιά του Καραλή του σκύλου,
άν ένας μάντης σου 'λεγε ότι θέ νά ρθει ώρα
νά ιδείς, Κανάρη, ἐλεύθερη τή δύστυχη τή χώρα»,
πού τώρα είν'έτοιμοθάνατη, ποιός ήταν αυτός πού τήν
ἐλευθέρωσε, ποιός θά τόν πίστευε;

«Η πίστη σου ή ἀκλόνητη στοῦ ἔθνους σου τήν τύχη...

Αὐτή, Κανάρη, σοῦ 'βαψε τόν σιδερένιο πῆχυ
κι ἔδωσε στό καράβι σου χίλια φτερά νά τρέχει...

Σήμερα ποιός τήν ἔχει;...»

Καί σήμερα ποιός τήν ἔχει;

Αγαπητοί μου, όταν ἤμασταν μικρά παιδιά, ὁ πατέρας μας
καί ἡ μάνα μας, μᾶς ἐπαιρναν ἀπ' τό χέρι, κάθε φορά πού
κατεβαίναμε στήν πόλη τῆς Χίου καί μᾶς γεννοῦσαν μέσα στίς
ψυχές μας τήν λαχτάρα νά πᾶμε στόν Δημοτικό Κήπο τοῦ νησιοῦ
μας γιά νά δοῦμε τόν ἀνδριάντα τοῦ Κανάρη. Σήμερα ἄν
ρωτήσουμε τά παιδιά μας, ποιός εἶναι ὁ Κωνσταντῆς Κανάρης,
ποιά θά εἶναι ἡ ἀπάντηση πού θά μᾶς δώσουν; Θυμοῦμαι, σάν
ἤμασταν παιδιά ὅτι οἱ δάσκαλοί μας, μέσα στίς τάξεις τῶν
σχολειῶν μας, μᾶς εἶχαν ἀναρτήσει τήν φωτογραφία τοῦ
Κωνσταντῆ Κανάρη. Ἐμεῖς τόν κοιτούσαμε γεμάτο ἀπό λεβεντιά
καί μεῖς γεμάτοι περηφάνεια τόν κοιτούσαμε γεμάτο ἀπό
λεβεντιά. Καί ἦταν ἀκόμα καί τό εὔρημα στίς γκοφρέτες πού
παίρναμε γιά νά παίξουμε τά παιχνίδια μας καί τά κολλούσαμε
στά ἐξώφυλλα τῶν σχολικῶν μας τετραδίων.

Σήμερα ἀντικαταστήσαμε αὐτή τήν ἱερή μορφή μέ εἰκόνες
μαῦρες, σκοτεινές, ἐπικίνδυνες γιά τόν ἄνθρωπο, γιά τό ἔθνος
μας, γιά τήν Οἰκουμένη ὁλόκληρη. Ὁ Ἀριστοτέλης Βαλαωρίτης
τελειώνει, ὅπως εἶπα, τό προαναφερθέν ποίημά του μέ τήν
φράση; «Κατάρα ἀκατανόητη, ἀσπλαχνη μαύρη μοίρα, νά 'ναι οἱ
νεκροί μας ἀφθαρτοί, νά 'ναι ἡ ζωή μας στείρα». Καί ἐπειδή
διαπιστώνουμε καθημερινά ὅτι ἡ ζωή μας ἐξακολουθεῖ νά εἶναι
στεῖρα καί οἱ νεκροί μας, εὐτυχῶς, παραμένουν ἀφθαρτοί καί τά
κόκκαλά τους φωσφορίζουν ἐλευθερία, γι' αὐτό τόν λόγο,
ἀγαπητοί μου, ἄς ἐφαρμόσουμε αὐτό πού ὁ ἐπίσκοπός σας, σᾶς

είχε πει, για τους Χιώτες τό λέω, στην Έγκύκλιο των 100 χρόνων της έλευθερίας του νησιού μας και αν θέλετε να ψάξετε τό μυστικό της έπιτυχίας της πατρίδος μας, δέν θά τό βρεΐτε στα λίκνα των εποχών, θά τό βρεΐτε στα μνήματα των προγόνων. Καιρός δέν είναι να στραφούμε και πάλι στα μνήματα των προγόνων μας μέσα στα όποια στο άκλόνητο χώμα των τάφων των προγόνων μας, μπορούμε να στηρίξουμε και να ύψώσωμε τό μπαϊράκι της έθνικής τιμής και της έλευθερίας μας, της πίστης μας, του πολιτισμού μας, της προσόδου μας, της αύθεντικής και άνυπόκριτης ανθρωπιās μας;

Μετά από λίγη ώρα, όσοι θέλουν, να μάς ακολουθήσουν σε μιá επίσκεψη στο ιστορικό Μουσείο των Αθηνών. Έκει φυλάσσεται μέσα σε λήκυθο, ή μεγάλη καρδιά του μεγάλου Κανάρη. Μέσα σ' αυτήν την καρδιά έχώρεσε ό Ιησούς Χριστός και ή Έλλάδα. Γι' αυτόν τον Ιησού Χριστό και την Έλλάδα την έδωσε ό Κανάρης στις έπόμενες γενιές, με τό δαυλί του στα σχολειά μας, στην παιδεία μας, στις οικογένειές μας, στον πολιτισμό μας, στα ήθη και στα έθιμα της πατρίδος μας.

Σήμερα μέσα σε μιá παγωμένη και σκοτεινή Έλλάδα, χρειάζεται και πάλι να κρατήσωμε στο χέρι μας τον δαυλό του πυρπολητή για να φωτίσωμε και για να ζεστάνωμε. Για να φωτίσωμε με φώς Χριστού και για να ζεστάνωμε με την άγκαλιά του κυττάρου της κοινωνίας μας, της πατροπαράδοτης Έλληνικής Ορθόδοξης οικογένειας.

Θά τελειώσω, και θά μου επιτρέψετε να πώ εγώ προσωπικά σε σās κ. Δήμαρχε έξομολογούμενος μιá συζήτηση πριν από 6 χρόνια με τον Μακαριώτατο Αρχιεπίσκοπο Αθηνών. Με ρώτησε: «θέλεις μιá μεγάλη Μητρόπολη των Αθηνών;» και του είπα: «Μακαριώτατε, να έχει τουλάχιστον 4 - 5 Ήρώα». Τά Ψαρά δέν έχουν 4 - 5, όλόκληρα τά Ψαρά είναι ένα μεγάλο Ήρώον. Αμήν!

* * *

Λόγος

Ἐν τῷ κατόπτρῳ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας

Α'

*ὑπό τοῦ Πανοσιολ. Αρχιμ. Χρυσοστόμου Κ. Παπαθανασίου
Γεροκήρυκος Μητροπολιτικοῦ Ναοῦ τῶν Ἀθηνῶν*

Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι τώρα, τὴν Μεγ. Τεσσαρακοστή, στὴν ὅλη λατρεία τῆς Ἐκκλησίας μας ἀναγιγνώσκονται ἐν πολλοῖς Ψαλμοὶ ἐκ τοῦ Ἱεροῦ Ψαλτηρίου (στὸ Μεγ. Ἀπόδειπνο ἀναγιγνώσκονται 10 Ψαλμοί), τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία τῶν Προηγιασμένων Δώρων, στὴν ὁποία γίνεται ἰδιαίτερα μνεῖα γιὰ τοὺς Κατηχουμένους καὶ Φωτιζομένους καὶ ἐπίσης τελεῖται ἡ Θεία Λειτουργία τοῦ Μεγ. Βασιλείου, ἡ ὁποία περιέχει σπουδαιότερες εὐχές.

Τὸ ὅλο αὐτὸ λατρευτικὸ κλίμα ἔντονα μᾶς ὁδηγεῖ στοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες. Αἰῶνες, ὅπου ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ ἦταν ζῶσα στὶς ψυχές τῶν πρώτων χριστιανῶν. Ἡ φράση τοῦ Ἀπ. Παύλου «ὁ Κύριος ἐγγύς» (Φιλιππ. 4, 5) ἦταν ἱερὴ προσδοκία καὶ ἠθικὴ ἀνάβαση ἀλλὰ καὶ συνάμα αἴσθησις τοῦ αἰφνιδίου τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Χριστοῦ σύμφωνα μὲ τοὺς λόγους τοῦ Εὐαγγελίου: «Ὡσπερ γὰρ ἡ ἀστραπή ἐξέρχεται ἀπὸ ἀνατολῶν καὶ φαίνεται ἕως δυσμῶν, οὕτως ἔσται καὶ ἡ παρουσία τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου» (Ματθ. 24, 27) καὶ «ὅταν ἴδητε ταῦτα γινόμενα, γινώσκετε ὅτι ἐγγύς ἐστὶν ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ...» (Λουκ. 1, 31). Ἀξίζει, λοιπόν, νὰ ὁμιλήσουμε γιὰ τοὺς πρώτους χριστιανικοὺς αἰῶνες, τὴν ἀρχαία Ἐκκλησία, ἡ ὁποία πολλὰ ἔχει νὰ μᾶς διδάξει. Καὶ συγκεκριμένα νὰ θέσουμε τὸν ἑαυτὸ μας ἐν τῷ κατόπτρῳ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας.

*

Κατ' ἀρχὴν, ἡ Ἐκκλησία εἶναι τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ καὶ Αὐτός εἶναι ἡ Κεφαλὴ αὐτῆς, ἄρα εἶναι ἐνωμένη μετὰ τοῦ αἰωνίου Λόγου τοῦ Θεοῦ καὶ ἔχει αἰωνία ὑπαρξή. Προϋπήρχε ἐξ αἰδίου ἡ Ἐκκλησία, οἶονεὶ κεκρυμμένη ἐν τῷ Θεῷ ὡς πρὸς τό, πρὸ τῶν αἰώνων, «ἀπόκρυφον μυστήριον». Προϋπήρχε ἐν τῇ σοφίᾳ καὶ τῇ προνοίᾳ τοῦ Θεοῦ, ὡς λέγει ὁ Ἐρμᾶς, ἕνας ἀπὸ τοὺς Πατέρες τοῦ 2^{ου} αἰῶνος καὶ μαθητὴς τῶν Ἀποστόλων. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Μέγας Ἀθανάσιος γράφει ὅτι ἡ Ἐκκλησία «πρότερον κτισθεῖσα, μετὰ ταῦτα γεννάται ἐκ Θεοῦ» (PG 26, 1004). Ἡ ἀρχὴ τῆς

Ἐκκλησίας ἀνάγεται στὸν Θεὸ καὶ ἀνήκει στὸν οὐράνιο κόσμον τῶν πνευμάτων, ἀπεκαλύφθη ἐν τῷ κόσμῳ διὰ τῆς ἐνανθρωπήσεως, τοῦ θανάτου καὶ τῆς Ἀναστάσεως τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς κατὰ τὴν Πεντηκοστήν ἀποστολῆς ἐπὶ Αὐτοῦ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Ἡ ἀρχὴ καὶ ἡ προέλευσις τῆς Ἐκκλησίας εἶναι θεία καὶ ὑπερφυσικὴ καὶ ἀποτελεῖ Μυστήριον μέγα. Ἀνεγεννήθη καὶ ἀνεπλάσθη καὶ ἐτελειώθη διὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ χρησιμεύουσα ὡς κέντρον καὶ ὄργανον συνεχίσεως καὶ διακωνίσεως τοῦ ἀπολυτρωτικοῦ ἔργου καὶ προσοικειώσεως καὶ ἐφαρμογῆς τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας ἐπὶ πάντων τῶν πιστῶν. Ἐἴσι προσέλαβε τὴν μορφήν θεανθρωπίνου καθιδρύματος τῆς σωτηρίας μας, ἐφοδιασθεῖσα ἀπὸ τὸν Χριστὸν δι' ὅλων τῶν πνευματικῶν ἐξουσιῶν ποῦ χορηγεῖ τὸ τρισσὸν ἀξίωμα Του, ἴτοι τὸ Προφητικόν, τὸ Ἀρχιερατικόν καὶ τὸ Βασιλικόν.

Ἄς προσέξουμε ὅμως μερικὰ βασικὰ σημεῖα τῆς ζωῆς τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας.

Τὸ πρῶτο σημεῖο εἶναι ἡ **Μυστηριακὴ** ζωὴ τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας:

Βάπτισμα, Χρῆσμα καὶ Θεία Εὐχαριστία ἀποτελοῦσαν, κατὰ τὴν Ἀποστολικὴ ἐποχὴ τίς βασικὲς προϋποθέσεις γιὰ τὴν συμμετοχὴ τοῦ πιστοῦ στὴν καινὴ ἐν Χριστῷ ζωὴ. Χριστιανικὴ ζωὴ σημαίνει ἐνταξὴ στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἡ Ἐκκλησία ἔχει τὴν Χάρι καὶ ἐντὸς αὐτῆς οἰεῖται ὁ ἄνθρωπος. Ἐκτὸς Ἐκκλησίας δὲν ὑπάρχει σωτηρία. Ὡς ἔχει γραφεῖ ἐπακριβῶς «*Salus extra Ecclesiam non est*» (Κυπριανὸς Καρχηδόνας, *Epist.* 73, 21 PL 3, 1169).

Ἡ ἐνταξὴ στὴν Ἐκκλησία πραγματοποιεῖται μὲ τὸ Βάπτισμα καὶ τὸ Χρῆσμα ποῦ ἀκολουθεῖ καὶ βιώνεται στὴ Θεία Εὐχαριστία.

Βεβαίως πρὸ τοῦ Βαπτίσματος γινόταν ἡ Κατήχησις. Ἡ Κατήχησις περιελάμβανε τὴν διδασκαλίαν τῆς ὅλης ἱστορίας τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας, ἡ ὁποία καὶ διαρκοῦσε μερικὲς φορὲς τρία ὁλόκληρα χρόνια. Ἡ πρώτη Ἐκκλησία ἔδιδε ἐξαιρετικὴ βαρῦτητα καὶ σημασίαν στὸ γεγονός τῆς Κατηχίσεως. Ἐπρεπε ὅπωςδήποτε νὰ γίνῃ ἡ Κατήχησις τῶν προσερχομένων γιὰ εἰσδοχὴν στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Μάλιστα ὑπῆρχαν δύο τάξεις Κατηχομένων. Ἡ πρώτη τάξις ὀνομαζόταν «τελειωτέρα» ἢ «τῶν γόνυ κλινόντων». Ἦσαν ἐκεῖνοι οἱ ὅποιοι εἶχαν κατηχηθεῖ καὶ ἐπερίμεναν τὸ βάπτισμα. Αὐτοὶ εἰσῆρχοντο μέσα στὸ ναὸ καὶ παρέμενον μέχρι τὴν εὐχὴ τῶν κατηχομένων. Ὄταν ἐλέγετο ἡ εὐχὴ, τότε ἐκεῖνοι ἐκλι-

νον τὰ γόνατα καί με τήν ἐκφώνησιν «Ὅσοι κατηχούμενοι προέλθετε» ἐξήρχοντο τοῦ ναοῦ. Ἡ δευτέρα τάξις ὀνομαζόταν «ἀτελεστέρα» ἢ «τῶν ἀκροσωμένων». Οἱ κατηχούμενοι αὐτοὶ στεκόντουσαν στὸν νάρθηκα τοῦ ναοῦ καὶ ἀκούγαν τὰ Ἀναγνώσματα ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή καὶ μετὰ ἐξήρχοντο. Ὁ Τουστίνος φιλόσοφος καὶ μάρτυς τοῦ 2^{ου} αἰῶνος γράφει σχετικά στὴν Α' Ἀπολογία του: «Ὅσοι ἂν πεισθῶσι καὶ πιστεύσωσιν ἀληθῆ ταῦτα τὰ ὑφ' ἡμῶν διδασκόμενα καὶ λεγόμενα εἶναι καὶ βιοῦν οὕτως δύνασθαι ὑπισχνῶνται, εὐχεσθαι τε καὶ αἰτεῖν νηστεύοντες παρὰ τοῦ Θεοῦ τῶν προημαρτημένων ἀφεσιν διδάσκονται, ἄγονται ὑφ' ἡμῶν ἐνθα ὕδαρ ἐστὶ, καὶ τρόπον ἀναγεννήσεως, ὃν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἀνεγεννήθημεν, ἀναγεννῶνται. Ἐπ' ὀνόματος γὰρ τοῦ Πατρὸς τῶν ὅλων καὶ δεσπότου Θεοῦ καὶ τοῦ Σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ Πνεύματος ἁγίου, τὸ ἐν ὕδατι τότε λουτρὸν ποιοῦνται» (61, 1-4). Μετὰ τὸ Βάπτισμα, τὸ ὅποιο ὀνομαζόταν καὶ «φωτισμός» ἢ «φώτισμα», ἀκολουθοῦσε τὸ μυστήριον τοῦ Χρίσματος, τὸ ὅποιο γινόταν δι' ἐπιθέσεως ἐπὶ τῶν βαπτισθέντων τῶν χειρῶν τῶν Ἀποστόλων. Στὶς Πράξεις τῶν Ἀποστόλων διαβάζουμε ὅτι ἀπεισιάλησαν ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους ὁ Πέτρος καὶ ὁ Ἰωάννης στὴ Σαμάρεια καὶ διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν αὐτῶν ἐπὶ τοὺς βαπτισθέντας ὑπὸ τοῦ Φιλίππου μετεδόθη σ' αὐτοὺς τὸ Ἁγ. Πνεῦμα (Πράξ. 8, 14-19). Πάλιν σύμφωνα μὲ τὸ ἴδιο κείμενο τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Λουκᾶ μετὰ τὸ βάπτισμα μερικῶν πιστῶν ὁ Ἀπ. Παῦλος ἐπέθηκε σ' αὐτοὺς τὰς χεῖρας καὶ τὸ Ἅγιον Πνεῦμα «ἦλθεν ἐπ' αὐτούς» (Πραξ. 19, 2-6). Τὸ Χρῖσμα, πράγματι, εἶναι τὸ μυστήριον διὰ τοῦ ὁποίου ὁ βαπτισθεὶς λαμβάνει τὰ χαρίσματα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος καὶ ἐνισχύεται στὴν νέα του ζωὴ τὴν ἐν Χριστῷ. Ὅταν βέβαια αὐξήθηκαν οἱ χριστιανοὶ ἢ ἐπιθεσις τῶν χειρῶν ἀντικατεστάθη διὰ τῆς χρίσεως διὰ τοῦ ἁγίου Μύρου. Τὰ δύο βέβαια Μυστήρια Βάπτισμα καὶ Χρῖσμα συνδέονται στενότερα γι' αὐτὸ καὶ ἦταν ἀπαραίτητα γιὰ τὴν ἐνταξὴ στὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Σύνοδος τῆς Λαοδικείας τοῦ 4^{ου} αἰ. τὸ διακελεύει σαφέστατα: «Δεῖ τοὺς φωτιζομένους μετὰ τὸ βάπτισμα χρίεσθαι χρίσματι ἐπουρανίῳ» (κανὼν 48). Καὶ ὁ ἁγ. Κύριλλος Ἱεροσολύμων γράφει: «Τοῖς ἀναβεβηκόσιν ἐκ τῆς κολυμβήθρας δίδεται τὸ χρῖσμα» (Κατηχ. Μυσταγ. 3, 1, PG 33, 1089).

*

«Ἐὰν ὁ πόθος τοῦ Βαπτίσματος καὶ τοῦ Χρίσματος ἦταν τὸ πρῶτο ἰσχυρὸ αἰσθημα, ποῦ ἐννοιωθε ὁ προσερχόμενος στὴν ἀρχαία Ἐκκλησία,

ὁ πόθος τῆς θείας κοινωνίας ἦταν ἐκεῖνος, ποῦ διεκρίτιζε ὀλόκληρη τὴν ἐφεξῆς ζαπὴ του. Δέν εἶναι ὑπερβολὴ νὰ λεχθεῖ ὅτι οἱ ἀρχαῖοι Χριστιανοὶ ζοῦσαν μὲ τὸν ἱερό αὐτὸ πόθο. Κέντρο τῆς κοινωνίας τῶν πρώτων χριστιανῶν ἦταν ἡ εὐχαριστιακὴ σὺναξη. Μετ' αὐτῆς συνεδέοντο ὅλες οἱ ἄλλες ἐκκλησιαστικὲς ἐκδηλώσεις. Τὸ ἀγιώτατο μυστήριον τῆς Θ. Εὐχαριστίας, ὅπως παραδόθηκε ἀπὸ τὸν Κύριο στοὺς Ἀποστόλους καὶ δι' αὐτῶν στὴν Ἐκκλησία, ὑπῆρξε τὸ πολῦτιμο ἐφόδιό τους γιὰ τὴν πνευματικὴ τους ὑπόστασι καὶ ἔνωσι μὲ τὸν Θεό. «Μετὰ αἰδοῦς καὶ εὐλαβείας», λάτρευαν τὸν Χριστό, συμμετεῖχαν σιὴ σὺναξη τῶν πιστῶν, μετελάμβαναν ἀπὸ τὸ Κοινὸ Ποτήριον, καὶ ζοῦσαν ἀληθινὰ λειτουργημένοι καὶ ἀναστημένοι.

Κύρια χαρακτηριστικὰ τῆς εὐχαριστιακῆς συνάξεως ἦταν τὸ Διδακτικὸ μέρος καὶ τὸ Μυστηριακὸ. Τὸ Διδακτικὸ, περιελάμβανε ἀναγνώσματα ἀπὸ τὴν Ἁγία Γραφή, κυρίως Ψαλμοὺς καὶ εἶχε ἀκόμη καὶ τὸ κήρυγμα. Τὸ Μυστηριακὸ μέρος ἦταν περισσότερο ἔντονον. Περιελάμβανε κυρίως τὸν ἀσπασμὸ τῆς εἰρήνης, τὴν προσφορὰ τῶν Τιμίων δώρων, τὴν ὑπὸ τοῦ προεστώτος ἀπαγγελομένη εὐχαριστήριον καὶ τελεστικὴ τοῦ μυστηρίου εὐχή, ἐπισφραγιζομένη διὰ τοῦ «Ἀμήν» τοῦ λαοῦ, τὴν θεία Μετάληψι καὶ φυσικὰ τὴν ἐμμελὴ ψαλμωδία καὶ ὕμνωδια.

Βεβαίως σιὴ θεία Εὐχαριστία συμμετεῖχαν μόνον οἱ βεβαπτισμένοι πιστοί. Αὐτοὶ καὶ μόνον μετελάμβαναν τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων. Ἐπίσης τῆς Θ. Εὐχαριστίας προηγεῖτο ἡ Ἐξομολόγησι. Ὑπῆρχε μάλιστα ἡ τάξι τῶν Μετανοούντων, δηλαδὴ ὑπῆρχαν τέσσερα στάδια μετανοίας.

Ἦσαν δὲ αὐτὰ τῶν προσκλαιόντων, τῶν ἀκροωμένων, τῶν ὑποπιπτόντων καὶ τῶν συνισταμένων.

Οἱ προσκλαίοντες ἦσαν αὐτοὶ ποῦ ἀμάρτησαν βαρύτερα. Στεκόντουσαν διὰ τοῦτο ἔξω ἀπὸ τὴν εἴσοδον τοῦ ναοῦ καὶ ζητοῦσαν κλαίοντες τίς προσευχὲς καὶ μεσιτείες τῶν εἰσερχομένων, διὰ νὰ εὔρουν τὸ θεῖον ἔλεος.

Αὐτοὶ ποῦ ἀνήκαν σιὴν τάξι τῶν ἀκροωμένων, μποροῦσαν, μόνον ἀπὸ τὸν νάρθηκα τοῦ ναοῦ, μακριὰ ἀπὸ τοὺς ὑπολοίπους πιστοὺς, νὰ ἀκούσουν τὴν ἀνάγνωκτὴ τῶν Γραφῶν καὶ τὸ κήρυγμα, καὶ κατόπιν ἐφευγαν μαζὶ μὲ τοὺς κατηχούμενους.

Ἡ τρίτη τάξι, δηλαδὴ οἱ ὑποπίπτοντες εἰσῆρχοντο σιὸν κυρίως ναὸ τελευταῖοι ἀπὸ τοὺς πιστοὺς καὶ ὑπέπιπταν, δηλαδὴ ἐκλιναν μαζὶ τους τὰ γόνατα πρὸς συμπροσευχὴ καὶ ἀφροῦ ἐφευγαν οἱ κατηχούμενοι καὶ οἱ

«πρός τό φώτισμα» και έγινεντο ειδική και δι' αὐτοὺς προσευχή, ἐξήρχοντο.

Τό τέταρτον, τέλος, στάδιον τῆς μετανοίας ἦτο τῆς συστάσεως. Αὐτοί εἰσήρχοντο στό ναό, στεκόντουσαν μαζί μέ τοὺς πιστοὺς σ' ὀλη τῆ Θ. Λειτουργία, ἀλλά δέν κοινωνοῦσαν. Μετά τὴν ὀλοκλήρωση και αὐτοῦ τοῦ σταδίου, ἀνεγίνωσκε ὁ Ἐπίσκοπος τὴν συγχωρητική εὐχή και οἱ μετανοοῦντες ἐγίνοντο δεκτοί στήν Θεία Κοινωνία.

Τό ὀλο εὐχαριστιακό πνεῦμα τῆς ἀρχαίας Ἐκκλησίας δείχνουν φανερά οἱ γνωστὲς «Κατακόμβες». Εἶναι γεμάτες ἀπό ἀλληγορικά σύμβολα τῆς οὐρανούου τροφῆς τῶν πωτῶν. Ἐκεῖ σ' αὐτὲς εἰκονίζεται ἡ ἀμπελος ἡ ἀληθινή, ἡ διψασμένη ἔλαφος, ποὺ τρέχει «ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὕδατων». Σ' ἄλλη ἀρχαία τοιχογραφία (κρύπτη Λουκίνης) παρωτάνονται ἰχθεῖς και κάνιστρα μέ ἄρτους γιά τὴν Θεία Κοινωνία. Ἀλλοῦ ἡ ἐπιγραφή: «Ἀγάπη, κέρασόν μοι οἶνον». Στό ἔλληνικό παρεκκλήσιο τῆς Κατακόμβης τῆς Προσκίλλης βλέπουμε τὴν «κλάσιν τοῦ ἄρτου», τοιχογραφία τοῦ β' αἰῶνος: ὁ ἱερεὺς τεμαχίζει τὸν ἄρτον, ἐμπρός του εἶναι και τὸ ποτήριον και γύρω του ξὲ ἄλλα ἄτομα κάθονται εἰς τράπεζαν, ἐπὶ τῆς ὀποίας εὐρίσκονται ἄρτοι και ἰχθεῖς. Ἀλλοῦ βλέπουμε ἐπὶ τρίποδος τὰ Ἄγια Δῶρα εὐλογοῦμενα ὑπό ἀνδρός, ἐνῶ παραπλευρῶς του προσεύχεται μία γυναῖκα. Ἐπίσης εἰκονίζεται ὁ Καλὸς Ποιμὴν μέ ἓνα δοχεῖον, (ποὺ ἐνθυμίζει τὸ ὀραμα τῆς ἀγίας Περπέτουας). Βρέθηκε ἀκόμη στίς κατακόμβες και ποτήριον, πιθανῶτατα τῆς Θείας Εὐχαριστίας, μέ τὴν ἐπιγραφή: «Πίε (και) ζήσεις ἐν ἀγαθοῖς». Παντοῦ ὁ πόθος τοῦ μυστηρίου εἰκονίζεται μέ σύμβολα μυστικά, ὥστε νὰ ἀποκρύπτεται τὸ ἀληθινὸν νόημα ἀπὸ τοὺς πονηροὺς εἰδωολάτρες. Σ' ἄλλη Θαυμασία ἐπιγραφή τοῦ β' αἰῶνος στήν Μικρὰ Ἀσία, διαβάζουμε διὰ τὸν μυστικὸν Ἰχθύν, τὸν «παμμεγέθη, καθαρὸν, ὄν ἐδράξατο Παρθένος ἀγνή και τοῦτον ἐπέδωκε φίλοις ἐσθίειν διὰ παντός, οἶνον χρηστὸν ἔχουσα κέρασμα διδοῦσα μετ' ἄρτου». Καὶ πράγματι τὸν οὐράνιον Ἰχθύν, τὸν ὀποῖον ἐγέννησεν ἡ Παρθένος, τὸν προσέφεραν ἡ ἀρχαία Ἐκκλησία πρὸς συνεχῆ βρώσιν στίους «φίλους», ὀπως ἄνομάζοντο συχνὰ οἱ Χριστιανοί. Ζοῦσε συνεπῶς ἐντονα εὐχαριστιακά ἡ πρώτη Ἐκκλησία και ὀλο τὸ πρόγραμμα τῆς ζωῆς τῆς διερχόταν μέσα ἀπὸ τὴν εὐχαριστιακή σύναξη, τὴν Θ. Λειτουργία, τὴν Θεία Μετάληψη. Ἡ προσέλευσή τους στή Θεία Κοινωνία εἶναι πράγματι τὸ κέντρο τῆς ζωῆς τῶν πρώτων Χριστιανῶν.

συνεχίζεται

Μάρκου Εὐαγγελιστοῦ

25 Ἀπριλίου 2017*

Τοῦ κ. Δημητρίου Γ. Τσαφούλη
Ταγματάρχου (ΠΖ)

Σεβασμιώτατε

Κύριε Ἀντιπεριφερειάρχα

Κύριοι Βουλευτές

Κύριε Ταξίαρχε

Κύριε Δήμαρχε

Αγαπητοὶ Συνάδελφοι

Κυρίες καὶ Κύριοι

Ἐπιτρέψτε μου, πρὶν προβῶ στὴν ὁμιλία μου γιὰ τὸν Ἅγιο Ἀπόστολο καὶ Εὐαγγελιστὴ Μάρκο, μίᾶ σύντομη εἰσαγωγή.

Ὅταν μου ἀνατέθηκε ἡ τιμητικὴ ἐκφώνηση τῆς σημερινῆς ὁμιλίας, ὁμολογῶ ὅτι αἰφνιδιαστικὰ. Ἀρχικὰ, σκέφτηκα, ἂν πρέπει, πολλῶ δὲ μᾶλλον ἂν δύναμαι, ὡς στρατιωτικὸς, νὰ καταθέσω δημοσίως καὶ ἐπισημῶς τὸν λόγο μου γιὰ θέματα ἀμιγῶς θρησκευτικὰ. Ὡστόσο, κατόπιν μίας πιὸ ψύχραιμης καὶ ὀρθολογικῆς σκέψεως, κατέληξα στὸ ὅτι μόνον εὐγνωμοσύνη θὰ ἔπρεπε νὰ αἰσθάνομαι γιὰ τὴν εὐκαιρία ποὺ γενναιόδωρα μοῦ δόθηκε νὰ ἀντιμετωπίσω τὴ βία τῆς παραγωγικῆς πνευματικῆς ἀπορρόφησης, ἔστω καὶ ἂν τὸ ἀντικείμενό της διαφοροποιεῖται ἀπὸ τὶς συνήθειες συγγραφικῆς μου ἀπόπειρες, οἱ ὁποῖες σχεδὸν πάντα ἦταν συνυφασμένες μὲ τὸν ἐπαγγελματικὸ μου στίβο. Κι αὐτό, διότι ἀνεξάρτητα ἀπὸ τὴν ιδιότητά μου, ὡς στρατιωτικὸς, ἐντάσσομαι καὶ ἐγὼ στὸ ποίμνιο τῆς Ἐκκλησίας, ἢ πιὸ

---

* Ὅμιλία ἐκφωνηθεῖσα κατὰ τὴν Θ. Λειτουργίαν τῆς ἑορτῆς τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου εἰς τὸν πανηγυρίζοντα ὁμόνυμον Ἱ. Ναὸν τοῦ Βροντάδου(25.4.2017).

γενικευμένα σέ αὐτό πού ὁ Ἀπόστολος Πέτρος κατέγραψε ὡς «Βασίλειον Τεράτευμα», στό ὁποῖο, ὅπως διδάσκει καί ὁ Ἅγιος Συμεών ὁ νέος Θεολόγος, ἐκτός ἀπό τοὺς ἱερεῖς, ἀνήκουν καί οἱ βαπτισθέντες, οἱ «βεβαπτισμένοι» καί οἱ «βεβαιόπιστοι», ἀνήκουν ὅλοι ὅσοι μετέχουν τῆς θεοποιῦ ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ. Ὡς ὀρθόδοξος χριστιανὸς λουιτὸν καί μέλος τοῦ ποιμνίου οχηματῶσα τῇ γνώμῃ ὅτι μπορεῖ νὰ εἶναι, καί εἶναι ρηξικέλευθο, ἀλλὰ ἐπ' οὐδενὶ ἀνατρεπτικὸ νὰ ὁμιλεῖ ἕνας στρατιωτικὸς δημόσια γιὰ θέματα, πού σέ τελειῆ ἀνάλυση τὸν ἔλκουν σέ ἱερά κείμενα τῆς πίστεως του διευρύνοντας αὐτόχρονα, τοὺς ὀρίζοντές του. Εἰδικά, ὅταν τὸ ἀντικείμενο τριβῆς, ἐκτός ἀπὸ τὸν βίο τοῦ Ἁγίου Μάρκου ἀφορᾷ καί στό ἱερὸ πόνημά του, τὸ κατὰ Μάρκον Εὐαγγέλιο, ἕνα τόσο νοηματικὰ συμπαγές καί ἀφοπλιστικὰ διαχρονικὸ καί ἐπίκαιρο κείμενο.

Οἴκοθεν νοεῖται ὅτι δὲν φιλοδοξῶ οὔτε κατὰ διάνοια νὰ προσεγγίσω τῇ ρητορικῇ καί ὄχι μόνο δεινότητά τοῦ Σεβασμιωτάτου καί τὴν ἀδιαπραγμάτευτῃ δεξιότητά του νὰ κηρύττει καί νὰ ὁμιλεῖ ἀπὸ στήθους. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸ θὰ μοῦ ἐπιτρέψετε νὰ ἀναγνώσω τῇ σημερινῇ μου ὁμιλία.

«Ἀδελφοί, ταπεινώθητε ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ. Πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρρίψαντες ἐπ' αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν, νήψατε, γρηγορήσατε· ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρνόμενος περιπατεῖ ζητῶν τίνα καταπίῃ. Ὁ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι. Ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ὀλίγον παθόντας, αὐτὸς καταρτίσει ὑμᾶς, στηριξεί, σθενώσει, θεμελιώσει· αὐτῷ ἡ δόξα καί τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων ἀμήν. Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, δι' ὀλίγων ἔγγραφα, παρακαλῶν καί ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθὴ χάριν τοῦ Θεοῦ, εἰς ἣν ἐστήκατε. Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μάρκος

ὁ υἱός μου. Ασπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης. Εἰρήνη ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἀμήν».

Ταπεινωθεῖτε, γράφει ὁ ἀπόστολος Πέτρος, κάτω ἀπὸ τὸ δυνατὸ χεῖρι τοῦ Θεοῦ γιὰ νὰ σᾶς ὑψώσει στὸν κατάλληλο χρόνο, ὅταν ἀποκαλυφθεῖ ὁ Κύριος. Καὶ ὅλες τὶς ἐγνοίες ποὺ σᾶς προκαλοῦν οἱ διαγωμοί, ἀφήστε τες μὲ ἐμπιστοσύνη πάνω στὸν Κύριο, διότι Αὐτὸς νοιάζεται καὶ ἐνδιαφέρεται γιὰ σᾶς. Γίνετε ἀγρυπνοὶ καὶ προσεκτικοί. Ὁ ἀντίπαλος καὶ κατήγορός σας διάβολος σὰν λιοντάρη ποὺ βρουχᾶται περπατᾶ μὲ μανία καὶ ζητᾶ κάποιον νὰ ἀποσπάσει ἀπὸ τὴν πίστη γιὰ νὰ τὸν καταπιεῖ. Ἀντισταθεῖτε στὸν ἀντίπαλο αὐτὸν στηριγμένοι στερεὰ στὴν πίστη. Καὶ παρηγορηθεῖτε γνωρίζοντας ὅτι τὰ ἴδια ἀκρεβῶς παθήματα ἀντιμετωπίζουν ὅλοι οἱ ἐν Χριστῷ ἀδελφοί σας, ποὺ εἶναι διασκορπισμένοι στὸν κόσμον. Ὁ Θεὸς ὁμως, ποὺ εἶναι ἡ πηγὴ κάθε δωρεᾶς καὶ σᾶς κάλεσε διὰ τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ στὴν αἰώνια δόξα τοῦ οὐρανοῦ, ἀφοῦ γιὰ λίγο χρόνο ὑποστεῖτε πρόσκαιρα παθήματα καὶ θλίψεις, θὰ σᾶς καταρτίσει, θὰ σᾶς στηρίξει, θὰ σᾶς ἐνδυναμώσει, θὰ σᾶς θεμελιώσει. Σ' Αὐτὸν ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμη στοὺς αἰῶνες.

Τὸ ἀποστολικὸ αὐτὸ ἀνάγνωσμα ἀπὸ τὴν πρώτη Καθολικὴ ἐπιστολὴ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, ἔχει ἐπιλεγεῖ πρὸς τιμὴν τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, τῆ μνήμη τοῦ ὁποῖου ἐσρατᾶει σήμερον ἡ Ἐκκλησία μας μὲ τὴ δέουσα θρησκευτικὴ εὐλάβεια καὶ ὑπερηφάνεια. Σ' αὐτὸ ὁ Ἀπόστολος Πέτρος μετὰ τὶς πολύτιμες πνευματικὲς νοουθεσί-ες ποὺ δίνει, μᾶς πληροφορεῖ ὅτι βρῖσκεται μαζί μὲ τὸν εὐαγγελιστὴ Μάρκο, τὸν ὁποῖο ἀποκαλεῖ πνευματικὸ τοῦ παιδὶ.

Καὶ τὸ ἀναφέρω αὐτὸ γιὰ νὰ ὑπερθεματίσω τὸ πολύτιμο πνευματικὸ ἐφαλτήριο τοῦ Εὐαγγελιστοῦ Μάρκου, ποὺ τρόπον τινὰ ἀπέτελεσε μία ἀπὸ τὶς ἐγγυήσεις τῆς μετέπειτα πορείας καὶ ἀγιότητάς του. Ἡ θητεία του στὸ πλευρὸ τοῦ ἐνὸς ἐκ τῶν πρωτοκορυφαίων Ἀποστόλων, τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου, τοῦ πνευματικοῦ πατρὸς του.

Στήν πραγματικότητα, ώσιόσο, τὰ ἐχέγγυα τῆς μεγαλουργίας του ἐδράζονται στὰ πρῶτα ἀκόμα χρόνια τῆς ζωῆς του, στόν οἰκογενειακό του περίγυρο. Στό σπίτι τῆς εὐσεβοῦς καί ἀφοσιωμένης στό ἔργο τῆς διακονίας τῆς Ἐκκλησίας μητέρας του, Μαρίας, στὰ Ἱεροσόλυμα, γίνονταν οἱ συνάξεις τῶν πρῶτων χριστιανῶν καί ἐκεῖ κατέφυγε ὁ Ἀπόστολος Πέτρος μετὰ τήν ἐκ θαύματος ἀποφυλάκισή του. Ἐκεῖ, στό πατρικό του σπίτι, τελέστηκε ὁ Μυστικός Δεῖπνος, ὅπου ἀκούστηκαν γιά πρώτη φορά τὰ σωτήρια λόγια του Ἰησοῦ, τὸ «*Λάβετε, φάγετε*» καί τὸ «*Πιετε ἐξ' αὐτοῦ πάντες*». Ἡ παράδοση ἐπίσης ἀναφέρει, ὅτι, κατὰ τίς ἱερές ἐκεῖνες στιγμές, ὁ ἄνθρωπος, «*ὁ κεράμιον ὕδατος βαστάζων*», ὁ ὁποῖος θὰ ἔδειχνε στοὺς δύο Μαθητές πού ἔστειλε ὁ Ἰησοῦς γιά τήν προετοιμασία τοῦ Δείπνου, τὸ «*ἀνώγειον μέγα ἐστρωμένον ἔτοιμον*», ἦταν ὁ Μάρκος. Ὁ Εὐαγγελιστής Μάρκος πιστεύεται ἀκόμη ὅτι εἶναι ἐκεῖνος ὁ νεανίσκος πού, ὅπως ἀναφέρει ὁ ἴδιος στό Εὐαγγέλιό του, ἀκολούθησε τόν Ἰησοῦ κατὰ τή σύλληψή του μετὰ τόν Μυστικό Δείπνο στόν κήπο τῆς Γεσθημανῆς, τυλιγμένος σέ ἓνα σινδόνι. Ἦταν λοιπόν αὐτόπτης καί αὐτήκοος μάρτυρας τοῦ Ἰησοῦ, ἂν καί δέν ἀνήκε στήν κλειστή χορεία τῶν 12 Ἀποστόλων.

Ἀπό νεαρή ἡλικία τέθηκε στήν ὑπηρεσία τῆς διάδοσης τοῦ Χριστιανισμοῦ καί μετὰ ἀπό δύο ἀποστολικές περιοδεῖες στήν Κύπρο, φθάνει μέ τόν κατὰ σάρκα συγγενῆ του, Ἅγιο, Ἀπόστολο Βαρνάβα στήν Ἀλεξάνδρεια διδάσκων, φωτίζων καί εὐαγγελιζόμενος ὅσα διδάχθηκε ἀπό τοὺς Ἀποστόλους τοῦ Χριστοῦ. Στήν ἀποστολική δράση του ὀφείλεται τόσο ἡ διάδοση καί ἐμπέδωση τοῦ Χριστιανισμοῦ στή χώρα πού ἀξιώθηκε τήν ἐπίσκεψή τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ κατὰ τή βρεφική του ἡλικία, ὅσο καί ἡ περαιτέρω ἱστορική ἀνάπτυξη τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξάνδρειας.

Συνεργός καί συνέκδημος τῶν Ἀποστόλων, χαρακτηρίζεται ἀπό τόν Ἀπόστολο Παῦλο στήν πρὸς Τιμόθεο ἐπιστολή του, ὡς «*εὐχρη-*

στος στη διακονία» και όπως ήδη αναφέρθηκε, από τον Απόστολο Πέτρο στην πρώτη Καθολική επιστολή του, ως πνευματικό του παιδί.

Η δράση του ωστόσο, έγινε γνωστότερη παγκοσμίως διά της συγγραφής του ενός εκ των τεσσάρων Ευαγγελίων, γνωστού και ως Ευαγγελίου των θαυμάτων του Ιησού Χριστού.

*«Έργον ἀριπρεπές ἐκ μεγάλου Πέτρου μνηθεὶς
Μάρκος ἔτευξε τόδε πνεύματος ἐν σοφίῃ».*

Αν και η παράδοση κατατάσσει το Ευαγγέλιο του Μάρκου ως το δεύτερο χρονικά, ή σύγχρονη έπιστημονική έρευνα θεωρεί ότι είναι το πρώτο Ευαγγέλιο που έχει καταγραφεί και είναι ή πηγή για τα έπόμενα Ευαγγέλια. Διασώζει κυρίως τα έργα του Χριστού μας, τα θαύματά του.

Έτσι, ό Απόστολος Μάρκος γίνεται εισηγητής ενός νέου φιλολογικού είδους, το όποιο, χωρίς να παραβλέπει την ιστορικότητα της αφήγησης, την υπερβαίνει και απευθύνει, «εύ άγγέλλει», ένα αισιόδοξο μήνυμα στον άνθρωπο κάθε έποχής. Ένα θεόπνευστο κείμενο, το όποιο άπαλλαγμένο από λέξεις ύψηλης αισθητικής, αναδεικνύει τη διαχρονικά λιτή, μεστή και ουσιαστική αισθητική του λόγου του Θεού.

Λίδει τις πλέον χρήσιμες και ώφέλιμες πληροφορίες, οί όποιες έχουν ένα βαθύτερο θεολογικό σύνδεσμο μεταξύ τους και άποσκοπούν στο να δείξουν ότι στο Πρόσωπο του Ιησού Χριστού πραγματοποιήθηκαν οί έπαγγελίες του Θεού για τη σωτήρια της ανθρωπότητας. Οί θαυματουργικές πράξεις του Κυρίου στο Ευαγγέλιο του Μάρκου μαρτυρούν τη μεσσιανική έξουσία του Κυρίου, με την όποία ό Υιός του Θεού κατανικά τις δαιμονικές δυνάμεις και έλευθερώνει τους ανθρώπους από την κυριαρχία τους. Τα πραχθέντα άποκορυφώνονται στον Σταυρό του Ιησού, όπου θριαμβεύει με την Ανάσταση ή άγάπη του Θεού έναντι των δαιμονικών δυνάμεων. Εκεί, που το άνέσπερο φώς καταυγάζει και νοσηματοδοτεί τη ζωή μας.

Τό ιερό κείμενό του άποτελεϊ μία συνεχή μαρτυρία για το πρόσωπο του Ιησού και την Ανάστασή του. Άποτελεϊ την άπάντηση στην καλή άμφιβολία - άπιστία του Θωμά. Είναι ή άπάντηση και στα σύγ-

χρονα προβλήματά μας. Αν και απέχει 2000 και πλέον χρόνια από εμάς ως πρόσωπο, αποτελεί τον φωτεινό οδοδείκτη για τον δύσβατο, αλλά αληθώς σπουδαίο δρόμο.

Κεφάλαιο Α' εδάφιο 3: «Φωνή βοώντος εν τη έρημω, ετοιμάσατε την οδόν Κυρίου, ευθείας ποείτε τας τρίβους αυτού».

[Φωνή ανθρώπου (αναφέρεται στον προφήτη Μαλαχία) που κράζει εις την έρημο και λέγει ετοιμάσατε τον δρόμο διά του οποίου θα έλθει σε σάς ο Κύριος. Κάνετε ίσιους και όμαλούς τους δρόμους από τους οποίους θα περάσει].

Κεφάλαιο Η' εδάφιο 38: «Ός γάρ εάν επαισχυνθή με και τους εμούς λόγους εν τη γενεά ταύτη τη μοιχαλίδι και άμαρτωλώ και ο Υιός του Ανθρώπου επαισχυνθήσεται αυτόν, όταν έλθη εν τη δόξη του πατρός αυτού».

(Όποιος, ζώντας μέσα σε αυτή τη γενιά την άπιστη και άμαρτωλή, ντραπεί για μένα και τη διδασκαλία μου, θα ντραπεί γι' αυτόν και ο Υιός του Ανθρώπου, όταν έρθει με όλη τη λαμπρότητα του Πατέρα του).

Κάνοντας πράξη τά γραφόμενά του, ο Απόστολος Μάρκος δίν «ντραπήκε». Μετά τον θάνατο των πρωτοκορυφαίων αποστόλων Πέτρου και Παύλου κήρυξε τó Ευαγγέλιο στην Αίγυπτο, τη Λιβύη, την Πεντάπολη και χρημάτισε, σύμφωνα με την εκκλησιαστική παράδοση, πρώτος επίσκοπος κι οργανωτής της Έκκλησίας της Αλεξανδρείας.

Έκει, πού στις 29 του αϊγυπτιακού μηνός Φαρμουθί, ήμέρα του Πάσχα για τους Χριστιανούς, αλλά και ήμέρα κατά την οποία οί έθνικοί τελοῦσαν την έορτή του Σεράπιδος, εκδηλώθηκε επίθεση εναντίον των Χριστιανών. Ό Απόστολος Μάρκος συνελήφθη την ώρα πού τελούσε τη θεία μυσταγωγία και υπεβλήθη σε φρικώδη βασανιστήρια, συρόμενους στους δρόμους τής πόλης και τελικά φυλακίζόμενος. Την επομένη επαναλήφθηκε ή ίδια βασανιστική περιαγωγή

ανά την πόλη, κατά την οποία ο Απόστολος Μάρκος μένοντας «πιστός ἄχρι θανάτου», ἐτελεύτησε, ἐπισφραγίζοντας τὴ χριστιανικὴ διδασκαλία μὲ τὴ μαρτυρία τῆς ζωῆς του.

*«Σύροντες εἰς γῆν Μάρκον οἱ μισοφύνοι,
Πρὸς οὐρανοὺς πέμποντες αὐτὸν ἠγνόουν».*

Ληνοοῦσαν, δηλαδή, οἱ αἰμοδιψεῖς εἰδωολάτρες ὅτι μὲ τὸ νὰ τὸν σέρνουν στὴ γῆ καὶ νὰ τὸν θανατώνουν, τὸν ἔστειλαν στοὺς οὐρανοὺς, κάνοντάς του τὴν κεφαλαιώδη, ἀξεπέραστη τιμὴ νὰ πεθάνει γιὰ τὰ ἰδανικά του, ἢ καλύτερα γιὰ αὐτὴ καθαυτὴ τὴν ἀναβλύζουσα πηγὴ τῶν ἰδανικῶν του, τὴν πίστη του.

Οἱ εἰδωολάτρες στὴ συνέχεια θέλησαν νὰ καύσουν τὸ σῶμα τοῦ Ἁγίου, ἀλλὰ μία δυνατὴ καταιγίδα τοὺς διέλυσε καὶ οἱ χριστιανοὶ μπόρεσαν νὰ πάρουν τὸ τίμιο σκῆνωμα καὶ νὰ τὸ τοποθετήσουν στὴν κοιλότητα ἑνὸς βράχου. Τὸν 14^ο αἰῶνα, τὰ τίμια λείψανα τοῦ Ἁγίου Μάρκου μεταφέρθηκαν στὴ Βενετία καὶ κατατέθηκαν στὴν περὶφημη βασιλικὴ ποῦ ἀφιερώθηκε στὴν μνήμη του.

Μία μνήμη ποῦ παρέμεινε πάντοτε ζῶσα στὴ μακραίωνη καὶ συχνὰ ταραχώδη πορεία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἀλεξάνδρειας, ἐμψυχώνοντας καὶ ἐνισχύοντας τοὺς πνευματικούς της ταγούς, ἐνῶ τὸ σύμβολό του, ὁ λέων, ἀναδείχθηκε σὲ ἀναφαίρετο καὶ ἀνεκτίμητο σύμβολό της. Καθὼς ὁ Εὐαγγελιστὴς ἐπικέντρωσε τὸ ἐνδιαφέρον του στὴν ἀπόδειξη τῆς θείας δύναμης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ διὰ τῆς προβολῆς τῶν θαυμάτων Του, ἢ ἐπιλογὴ τοῦ λέοντα ὡς συμβόλου του, δὲν εἶναι τυχαία, ἀπὸ τὴ στιγμὴ ποῦ ὁ λέων συμβολίζει τὴ δύναμη καὶ θεωρεῖται ὁ ἀρχὼν τοῦ ζωικοῦ βασιλείου.

Τὴ μνήμη αὐτοῦ τοῦ «Λέοντα» τιμοῦμε σήμερα, τῆς ὁποίας ἡ δυναμικὴ μπορεῖ νὰ ὀδηγήσει ἀβίαστα στὴν προσωπικὴ μεταρσίωση, τὴν ψυχικὴ ἀνάταση ἑνὸς ἐκάστου ἐξ ἡμῶν καὶ νὰ μπολιάσει σιὸ νοῦ καὶ τὴν ψυχὴ μας ὅτι ὀφείλουμε νὰ ἐπιζητοῦμε τὴν παραγωγικὴ δοκιμασία, νὰ μὴν ὀρρωδοῦμε, νὰ μὴν λιποψυχοῦμε στὶς δυσκολίες,

νά μὴν λεσχηνεύουμε σὲ δραστηριότητες καὶ δράσεις ποὺ στεροῦνται οὐσίας. Αντιθέτως, νά θέτουμε ὡς φάρο καὶ νά ἐπιδιώκουμε ἀδι-αλείπτως, εἰς τοὺς αἰῶνες τῶν αἰώνων, τὴν ἀνάδειξη τοῦ μεγαλείου τοῦ χαρμόσυνου μηνύματος ποὺ κατέγραψε ἀνεξίτηλα ὁ Ἅγιος Ἀπόστολος καὶ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, ὄχι μόνο μὲ τὸ μελάνι τῆς θεό-πνευστης πένας του, ἀλλὰ καὶ μὲ τὸ αἷμα τῆς σαρκὸς του. Γιὰ νά μπορέσουμε νά νιώσουμε ἐν καιρῷ, τὴ γλυκιὰ μορφή τοῦ Νυμφίου νά μᾶς ἀποκρίνεται, ὅπως ἀποκρίθηκε στὸν τυφλὸ στὸ Κεφάλαιο Ι, ἐδάφιο 52 τοῦ Ἁγίου Εὐαγγελίου: «καὶ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν αὐτῷ. ὕπαγε, ἡ πίστις σου σέσωκέ σε».

Ἄγιε ἀπόστολε καὶ Εὐαγγελιστὰ Μάρκε, μεσίτεψε, σὲ παρακαλοῦ-με, στὸν ἐλεήμονα καὶ φιλάνθρωπο Θεὸ νά χαρίσει στίς ψυχές μας τὴ συγχώρηση τῶν ἁμαρτιῶν μας.

«Ἀπόστολε ἄγιε, καὶ Εὐαγγελιστὰ Μάρκε, πρέσβευε τῷ ἐλεήμονι Θεῷ, ἵνα πταισμάτων ἄφεσιν παράσχη ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν».

Σὰς εὐχαριστῶ. Χρόνια Πολλά.

* * *

ΔΙΜΗΝΙΑΙΟ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΟ ΦΥΛΛΟ
ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟ ΠΡΟΝΟΙΑ ΤΟΥ ΣΕΒΑΣΜΙΩΤΑΤΟΥ
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ
κ. ΜΑΡΚΟΥ

* * *

- Εκδότης: Η ΙΕΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΣ ΧΙΟΥ, ΨΑΡΩΝ ΚΑΙ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ.
- Απευθύνεσθε: «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» - Τερά Μητρόπολις Χίου, Ψαρῶν καὶ Οἰνουσσῶν - Κων. Ἀμάντιου 24, Τ.Κ. 82100 - ΧΙΟΣ. Ἰστοσελίς: <http://www.imchiou.gr>
- Ἡ «ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ» διανέμεται δωρεάν.
- Δεκτές αὐτοπροαίρετες δωρεές ἀναγνωστῶν, ὑπὲρ τοῦ κατη-χητικῆ καὶ φιλάνθρωπικῆ ἔργου.

ΕΠΕΤΕΙΟΣ ΤΩΝ ΣΦΑΓΩΝ ΤΟΥ 1822*

Της κ. Αθηνάς Κ. Ζαχαρού-Λουτράρη, Δρ. Ιστορίας

Υπάρχουν γεγονότα στην ιστορία ενός τόπου που όσα χρόνια και αν περάσουν δεν λησμονούνται. Όπως αποδεικνύει ή σημερινή μας παρουσία, άνθρωποι και τόπος, κρατούν εύλαβικά άσβηστη τη μνήμη του τραγικότερου γεγονότος της χιακής ιστορίας, του όλοκαυτώματος του 1822.

Όπως κάθε χρόνο τέτοια μέρα, είμαστε εδώ για να τιμήσουμε τους άμετρητους νεκρούς, να μνημονεύσουμε τις πικρές μέρες των χιλιάδων αιχμαλώτων και να αναλογιστούμε την άπέραντη έρημιά του τόπου, εδώ στο μαρτυρικό μοναστήρι, όπου τις τραγικές μέρες του Πάσχα του 1822 χάθηκαν όλοι όσοι κατέφυγαν για να βρουν την προστασία μέσα στον όχυρωμένο του περίβολο. Τα μαινόμενα στίφη της Ανατολής έξουδετέρωσαν την ήρωική αντίσταση και άρχισαν τη σφαγή, τη λεηλασία και την πυρπόληση. Τα τρυπημένα όστια από τα όπλα των σφαγέων σ' αυτό το ιερό όστεοφυλάκιο-μνημείο και τα άνεξίτηλα σημάδια στο δάπεδο του ναού από το αίμα και τη φωτιά είναι οι άψευδείς μάρτυρες της άπερίγραπτης φρίκης.

Όταν ό ένθουσιασμός και ή έλπίδα της λευτεριάς ξεσήκωσε τους συνετούς και εύνοημένους με πολλά προνόμια Χιώτες, κανένας δέν μπορούσε να φανιαστεί, ακόμα και ό πιο άπαισιόδοξος, τί έπρόκειτο να ακολουθήσει. Ότι ό Σουλτάνος Μαχμούτ Β' θα προετοιμάζε με υποδειγματικό σχεδιασμό και κοπιώδη φροντίδα μία τεράστια πολεμική έπιχείρηση στρατού και στόλου με εκατοντάδες οκάφη και χιλιάδες στρατιωτών και άτάκτων, με τό φοβερό παράγγελμα: όχι μόνον να καταστείλουν ένα έπαναστατικό κίνημα τόσο κοντά στην πρωτεύουσά του, όχι μόνον να παραδειγματίσουν έναν άχάριστο λαό, αλλά να καταστρέψουν παντελώς από άκρη σε άκρη τό νησί

---

* Όμιλία έκφωνηθείσα κατά την έπιμνημόσυνον Δέησιν εις την Ίεράν Μονήν Αγίου Μηνά Χίου την Τρίτην της Διακαινησίμου (18.4.2017) επί τη 195^η επέτειώ των Σφαγών της Χίου του 1822.

καί νά ἀφανίσουν ὅλους τοὺς κατοίκους του καί τή μεγάλη δυναμική τῶν δραστηριοτήτων τους.

Χωρίς τήν πρόθεση νά ἀναμοχλεύουμε τὰ πάθη, τήν εἰρηνική συνύπαρξη μέ τοὺς γείτονές μας ἐπιθυμώντας, ἀλλά πιστεύοντας ὅτι ἡ γνώση εἶναι δύναμη καί ὅτι συγχωροῦμε μέν, ἀλλά δέν ξεχνᾶμε, στὸ λίγο διαθέσιμο χρόνο, μνημονεύουμε τὸ θλιβερὸ ὄροσημο, μέ τήν εἰκόνα τῆς Χίου πρὶν καί μετὰ ἀπὸ αὐτό.

Σπάνια στήν ἱστορία παρουσιάζεται μία τέτοια ἀπόλυτη ἀντίθεση, μία τόσο ἀκραία μεταβολή.

Πρὶν τήν ἀνοιξή τοῦ 1822 ἡ Χίος ἦταν ἕνας τόπος πολυάνθρωπος καί εὐδαίμων, ὁ πλέον πολιτισμένος τόπος τῆς Ανατολῆς, ἕνας ἐπίγειος παράδεισος. Ἡ καταστροφή τοῦ 1822 τὸν μετέτρεψε σέ κόλαση. Ἡ πικραμένη διαπίστωση τοῦ ἱστορικοῦ Λλ. Βλαστοῦ ἐκφράζει σπαραχτικὰ αὐτὸ πού ἀκολούθησε: «Τάφος ἀχανῆς σκεπάζει σήμερον τὴν δυστυχεστάτην πατρίδα μου... Ἡ μοσχοβόλος Χίος δέν ὑπάρχει πλέον!».

Στὸ νησί κατοικοῦσαν 120.000, ἀπὸ τοὺς ὁποίους μόνο περὶ τοὺς 3.000 ἦταν οἱ Τούρκοι. Δέν χρειάστηκε πολὺς χρόνος γιὰ νά ἀφανιστοῦν ὅλοι οἱ Χριστιανοί. Ὅπως ἔγραψαν οἱ Times τοῦ Λονδίνου τὸν Σεπτέμβριο τοῦ 1822: «Ἐνας πληθυσμὸς 120.000 ἀνθρώπων μειώθηκε σὲ περίπου 900 ἄτομα πού κι αὐτὰ ὑποκύπτουν καθημερινὰ στίς θανατηφόρες μολύνσεις πού προκαλοῦν τὰ χιλιάδες ἀταφα πτώματα τῶν σφαγμένων. Οἱ ὑπόλοιποι ἐφυγαν ἢ πουλήθηκαν σκλάβοι ἀπὸ τοὺς δημίους τους...».

Γέμισαν τὰ σκλαβοπάζαρα τῆς Ανατολῆς ἀπὸ τὸν ἀνθὸ τῆς χιακῆς νεολαίας. Μικρὰ ἀγόρια ἐξιολαμίστηκαν συστηματικὰ καί πανώριες κοπέλες ἐξευτελίστηκαν βάνουσα. Κατὰ τὴ μαρτυρία αὐτόπτη: «Ἐπὶ μακρὸν χρόνον αἱ ἀγοραὶ τῆς Μικρᾶς Ἀσίας ἐβριθον γυναικῶν καί παιδίων καλλίστης τάξεως ἀνατραφέντων καί ἐκπαιδευθέντων μέ πλοῦτον καί συνηθείας μοναδικᾶς παρ' Ἑλλησι, θύματα τὰ ὁποῖα ὄρδαὶ κτηνώδεις μεταχειρίζοντο μετ' ἀνηκούστου βαρβαρότητος καί σκληρότητος. Τρὶς εὐτυχέστεροι οἱ σφαγέντες καί μὴ ἐπιζήσαντες τοῦ ὀλέθρου».

Ἡ πόλη, μέ τὰ μεγαλοπρεπῆ τῆς οἰκοδομήματα, τὰ θαυμαστά γιὰ τὴν πολυτέλεια καί τίς ἀνέσεις τους, μετατράπηκε σὲ ἐρείπια. Ὁ

Κάμπος, με τούς επιβλητικούς πύργους τῶν ἀρχόντων σιὰ μυροβόλα περιβόλια, πνίγηκε σιὴ φωτιά καὶ τούς καπνούς. Τὰ νοτιόχωρα, εὐλογημένα ἀπὸ τὸ μοναδικό τους προϊόν, τὴ μαστίχα, ἔπαθαν τέτοια καταστροφή πού ἐπρεπε νὰ περάσουν σχεδόν 10 χρόνια, ὅπως μαρτυρεῖ τὸ πολύτιμο κατάστιχο τῆς φορολογίας, γιὰ νὰ ξαναρχίσουν τὴν καλλιέργεια. Σιὰ βορειόχωρα, τὰ ἀγρια στίφη, λεηλατιώντας καὶ καταστρέφοντας, ἔφτασαν μέχρι τὸ Κάβο Μελανιός, ὅπου ἡ θάλασσά του ἔγινε κόκκινη ἀπὸ τὸ αἷμα.

Τὴ μεγαλύτερη μανία τῶν φανατισμένων ἀλλόθρησκων γνώρισαν οἱ ἱεροὶ τόποι, σὲ ὅλο τὸ νησί, ὅπου οἱ ἐξαιρετικὰ εὐσεβεῖς Χιώτες εἶχαν κτίσει πλήθος ἐκκλησιῶν –μέχρι 1000 τις ἀνεβάζουν οἱ πηγές–, καὶ λαμπρὰ μοναστήρια, πού τὸ ἐπισημότερο, ἡ Νέα Μονή, εἶχε τότε περὶ τούς 400 μοναχοὺς. Ἀκολουθώντας τις ἀμειλικτες ἐντολές, μετὰ μανίας οἱ βάρβαροι ἐσφαζαν καὶ κατέστρεφαν ὅ,τι δὲν μπορούσαν νὰ ἀρπάξουν. Ἐδῶ σιὸν Ἄγιο Μηνᾶ, κατὰ τούς στίχους τοῦ ποιητῆ: «Ἄλλοῦ ἔβλεπες μέλη κομμένα... / ἄλλοῦ βρέφη χωρὶς κεφαλὰς... / ἔμαρτύρησ' ἐδῶ ἡ Ἑλλάς / με ἐντόσθια κάτω χυμένα». Θαυματοργές εἰκόνες, πολύτιμα χειρόγραφα, αὐτοκρατορικὰ χρυσόβουλα, πατριαρχικά σιγίλια, παμπάλαια βιβλία, ὅλα σιὰ χτή. Πρῶτον ἀπὸ τούς ὀμήρους ἔσυραν ἀπὸ τὴ σκοτεινὴ φυλακὴ τοῦ Κάστρου τὸν Μητροπολίτη Πλάτωνα καὶ τὸ διάκονό του γιὰ νὰ τούς θανατώσουν μαρτυρικά σιὴν ἀγχόνη. Τρία ὀλόκληρα χρόνια, σιὸν ἔρημο τόπο, Μητρόπολη δὲν ὑπῆρχε, ἀφοῦ τὸ 1825 ὁ «Δανιὴλ ἦλθε ἐπὶ τῶν καπνιζόντων ἐρειπίων ποιμὴν ποιμνίδου γυμνητεύοντος καὶ λιμώττοντος». Ἐφτασε μέχρι τὸν Ἄγιο Θεοδόσιο σιὰ Σπηλάδια νὰ βρεῖ Μητροπολιτικὸ Οἶκο καὶ τὰ παρακλητικά του λόγια γιὰ τὴ δεινὴ οικονομικὴ θέση συντελοῦν σιὴ συνειδητοποίηση τῆς συμφορᾶς τῶν συμφορῶν.

Ἀφανίστηκαν οἱ ἀξιοὶ πολιτικοὶ ἀρχόντες, ὅλα τὰ ζηλευτὰ κοινωνικά καταστήματα (Δημογεροντία, Ἐμπορικὸ Δικαστήριον, Θαλασσινὸ, Συμβολαιογραφεία) καὶ ὅλα τὰ πρότυπα ὑγειονομικά ἰδρύματα (Νοσοκομεῖο, Λοιμοκαθαρτήριον, Λωβοκομεῖο). Μετὰ ἀπὸ τὴν ἐξαντλητικὴ ὀμηρία, ἀγνώριστοι ἀπὸ τις κακουχίες, μετὰ τὸν Μητροπολίτη, ὅλοι οἱ προῦχοντες κατὰ σειρὰ ἀνὰ δέκα ὀδηγοῦνταν σιὸς πασάλους πού εἶχαν σιηθεῖ ἀπέναντι τῶν ἐπάνω

Μακελλείων, ενώ «τά τείχη τοῦ κάστρου ἔβριθον ὄχλου χειροκροτούντος καὶ ἀλαλάζοντος μανιωδῶς».

«Ὡς τόπος ἰδιαιτέρως ἀπεχθής» κατὰ τὴ διαταγὴ, τὸ ὀνομαστὸ Γυμνάσιο μὲ βιβλιοθήκη 20.000 τόμων, ἐργαστήριο χημείας καὶ σπάνιο γιὰ τὴν ἐποχὴ τυπογραφεῖο, ποῦ παρεῖχε στους 800 ντόπιους καὶ ξένους σπουδαστὲς παιδεία πανεπιστημιακοῦ ἐπιπέδου, μετατράπηκε σὲ οαθρὰ ἐρείπια καὶ ἀποκαΐδια. Ἐπρεπε νὰ περάσουν 17 ὀλόκληρα χρόνια γιὰ νὰ ἐπανασυσταθεῖ τὸ 1839.

Ανεπανόρθωτο τὸ πλήγμα γιὰ τὴ μεγαλύτερη πηγὴ πλοῦτου καὶ δόξας τῆς Χίου, τὴν υφαντουργία, μὲ τὴν ὁποία ἀσχολοῦνταν ἐκπληκτικὸς ἀριθμὸς, κατασκευάζοντας κάθε εἶδους χρυσοῦφαντα μεταξωτά. Ρημάχτηκε ἡ Βλαταριά καὶ τὰ 1200 ἐργοστάσια τοῦ νησιοῦ, μὲ τὶς ἐντυπωσιακὲς τοὺς μηχανές.

Ἦταν πρὶν τὸ ὀλοκαῖτωμα ἕνας παραδεισένιος τόπος ἡ Χίος, ὅπου μέσα σὲ κλίμα τάξης, ἀσφάλειας, δικαιοσύνης, οἰκονομικῆς εὐρωστίας, πνευματικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ὑπεροχῆς οἱ κάτοικοι ἀπολάμβαναν τὶς χαρὲς τῆς ζωῆς. Ἐκθαμβος περιηγητὴς, τὸ 1820, ἀντίκρισε στὸν πύργο τοῦ Ροδοκανάκη, σαλόνια μὲ εἰκόνες Βενετικῆς Σχολῆς, αἰθουσες μὲ σφαιριστήριο καὶ βιβλιοθήκη 2.000 τόμων καὶ ἀκόμα τηλεσκόπιο στὴν ταράτσα, ποῦ ἔβλεπε μέχρι τὸ λιμάνι τοῦ Τσεσμέ καὶ τοὺς λόφους τῆς Σάμου. Ὅλα ὁμῶς τὰ ἐγκατέλειπαν ἀλλόφρονες οἱ δύσμοιροι Χιώτες, προσπαθώντας νὰ γλυτώσουν τὴ σφαγὴ, τὴν αἰχμαλωσία καὶ τὴ φωτιά.

«Ἄριστα χαρακτηρίζουσι τὴν κατάστασιν, τὰ Κάλαντα τοῦ Ἁγίου Βασιλείου μετὰ τὸ 1822», ὅπως σημειώνει ὁ Κ. Κανελλάκης ποῦ τὰ κατέγραψε. Δὲν τὰ τραγουδοῦν χαρούμενα παιδιὰ, ὅπως τὶς εὐτυχισμένες πρὸ τῶν Σφαγῶν μέρες, ἀλλὰ «γυμνὸς φτωχός», ποῦ ἦταν «ἡ λύρα του ραχινιά, ἦτανε τσακισμένη / καὶ ἡ φωνή τ' ἡ ἄχαρη κ' ἐκείνη βραχνιασμένη». Ὁ Ἅγιος Βασίλης ἔρχεται «χωρὶς ραβδί, χωρὶς χαρτί, χωρὶς καλάμαρι». Ἐβγαλε ἀπὸ τὸν κόρφο του σκουριασμένο κλειδί καὶ ἀνοίξε πόρτα σαράκι γιὰ νὰ βγεῖ ὁ καινούριος χρόνος «γιὰ τὴν Χιὼ τὴν καῦμένη, ὅπου δὲν ἔχει πιὰ κανεὶν κανεὶν νὰ τὴ συντρέχει». Δὲν ἔλεγε τὰ κάλαντα, «μόν σκούπιζε τὰ μάτια του ποῦ τρέχαν σὰ τὴ βρύση» καὶ ἔβλεπε «τριγύρω του κόκκαλα ματωμένα καὶ σπῖτια ριμασμένα», «πανιοῦ ρημιᾶ, παντοῦ φτωχιά, τὰ πάντα ἄνω

κάτω / παντού τὰ δάκρυα ἔχουσι, παντού τὸν τόπον βρέχουν». Μέσα στὴν ἀπέραντη ἐρήμωση «κανέναν δὲν βλέπει. / Κανέναν ἀφ' τοὺς ἄρχοντας, μηδὲ καὶ τὸν Δεσπότην / π' ὄλους τοὺς ἐκρεμμάσανε, στὴν θάλασσα τοὺς ρίξαν ...».

Μνημονεύοντας τὰ τραγικὰ συμβάντα τιμοῦμε σήμερα εὐλαβικὰ τὴ μεγάλη Οὐσία. Εἶναι γεγονός ὅτι ἡ Χίος δὲν ἔγινε ποτὲ ὅπως ἦταν πρὶν τὶς Σφαγές. Ὅμως ὁ ἄνθρωπος βρίσκει τὴ δύναμη νὰ ζήσει καὶ νὰ δημιουργήσει. Μὲ τὴ χάρη τοῦ Θεοῦ καὶ τὴ βοήθεια τῶν τέκνων τῆς διασποράς, βῆμα-βῆμα ἡ ζωὴ ξαναγύρισε στὸν ἐρημο τόπο, ποὺ ἄνοιξε πάλι καὶ προόδευσε καὶ δίνει τὸ μεγάλο μήνυμα ὅτι ὕστερα ἀπὸ τὴν ἀντιμετώπιση αὐτῆς τῆς τεράστιας συμφορᾶς, κάθε ἄλλη δυσκολία μπορεῖ νὰ περάσει. Δὲν πρέπει ὅμως νὰ λείπει ἡ ἐπαγρύπνηση καὶ ἡ προσπάθεια ἐγκαιροῦ ἐντοπισμοῦ κάθε ἀπειλῆς.

Ἡ Χίος βρίσκεται στὸ καίριο γεωγραφικὸ σημεῖο, ποὺ στὴν ἱστορικὴ τῆς πορεία ἀποδείχτηκε ὅτι ἦταν ταυτόχρονα εὐλογία καὶ κατάρα, ἀνάλογα μὲ τὴν ἐπίδραση ἐξωγενῶν ἀλλὰ καὶ ἐνδογενῶν παραγόντων. Ἡ θέση τῆς σήμερα, στὸ πλέγμα τῶν νέων διεθνῶν σχέσεων, τῶν ἀνακατατάξεων τῆς εὐρύτερης περιοχῆς καὶ τῶν πηγῶν πλούτου φανερῶν καὶ μυστικῶν, καθίσταται ἀκόμα πιὸ ἐλκυστικὴ. Καὶ ἂν οἱ φανεροὶ ἐχθροὶ δίνουν τὴν εὐκαιρία ὀργάνωσης τῆς ἀντίστασης, οἱ διπρόσωποι φίλοι, ὅπως καὶ τὸν καιρὸ τῶν Σφαγῶν, σιὰ συμφέροντά τους θυσιάζουν κάθε ἀξία, καὶ πιὸ ἐπικίνδυνοι εἶναι ὅσοι δικοὶ μας ὑπηρετοῦν ἀλλότρια σχέδια, ὅπου ἡ ἱερὴ ἔννοια τῆς πατρίδας δὲν ἔχει καμία θέση.

Τοῦτος ὅμως ὁ μαρτυρικὸς τόπος ἔχει πληρώσει πολὺ ἀκριβὰ. Οἱ προσευχὲς γιὰ τὴν θεία προστασία, οἱ εὐχὲς γιὰ καιροὺς εἰρηνικοὺς ἄς συνοδεύονται ἀπὸ ἀδιάλειπτη ἐπαγρύπνηση καὶ αὐξημένη εὐαισθησία. Χωρὶς κανεῖς μας νὰ ἐπαναπαύεται, ἀπὸ τοὺς κρατικούς μας ἄρχοντες περιμένουμε τὸ αὐτονόητο, περισσότερα ὅμως ἀπὸ τοὺς τοπικούς, ποὺ ἀναπνέουν τὴν αὐρα τοῦ τόπου καὶ λαμβάνουν τὸ σφυγμὸ του. Ἡ Χίος μας, μὲ τὶς πανάρχαιες ἑλληνικὲς ρίζες καὶ τὴν τεράστια προσφορά τῆς, ἀφοῦ ἀκόμα καὶ μὲ τὴ θυσία τῆς ἔσωσε τὴν Ἑλληνικὴ Ἐπανάσταση, εἶναι ἀξία προστασίας, εὐγνωμοσύνης καὶ τιμῆς.

Χίος, Ἅγιος Μηνᾶς, Πάσχα 2017

"Φως ἰλαρόν ἁγίας δόξης...!"

"Τὰ μυρίπνοα ἄνθη τοῦ Παραδείσου."
(Από τήν ἑμνολογία τῆς Ἐκκλησίας μας)
(Νῆσος Παναγιά Οἰνουσαῶν)

ΑΛΗΘΩΣ ΑΝΕΣΤΗ!

Τ. Ευαγγέλιον Ἰ. Ν. Κοιμήσεως Θεοτόκου Καλλιμασιάς.

(ISSN:2529-1254)

ΚΡΑΤΙΜΟ
ΕΠΙΣΤ.
ΕΛΛΗΝΙΚΟ
ΕΚΔΟΣΗ
ΣΕ. 45
2006-11-22

B

ΕΛΤΑ

Ε.Κ.Α.Π.

